

Tribuna școlii

Revista săptăminală
editată de
Ministerul Educației și Învățământului
și Uniunea Sindicatelor
din Învățământ, Știință și Cultură
Anul IV (XXV) Nr. 128 (1214)
Simbătă 26 ianuarie 1974
12 pagini și suplimentul
„Științe sociale” — 1 leu

115 ANI DE LA UNIREA PRINCIPATELOR

Alexandru Ioan Cuza și Mihail Kogălniceanu, întemeietorii Universității din Iași
(Tablou din Muzeul Unirii din Iași)

File din cartea de aur a istoriei noastre

În decursul vremurilor, istoria zbuciumată a poporului nostru consențează existența unor momente cruciale care, prin marcarea semnificație social-economică și politică, au înfrunțat profund întreaga sa dezvoltare ulterioară.

Documentele istorice atestă faptul că, în pofida tuturor greutăților și împrejurărilor istorice nefavorabile, ideea de unire a celor trei provincii — Moldova, Transilvania și Țara Românească — în care s-a format și dezvoltat poporul român începând cu mileniul I al erei noastre a existat și s-a perpetuat necontenit. Conștiința unității de neam, de limbă a continuității și originii etnice comune s-a păstrat și dezvoltat de-a lungul secolelor, îmbrăcând, în unele momente, forme concrete de manifestare.

Transmisă din generație în generație și mereu prezentă prin realitățile vieții, nemijlocite, ce legau interesele și aspirațiile identice ale populației din cele trei provincii românești, această idee apare adesea în scrierile cărturarilor veacurilor trecute. Cronicarii secolelor XVII-XVIII — Grigore Ureche, Miron Costin, Stolnicul Constantin Cantacuzino, Dimitrie Cantemir și alții —, aplecându-se cu înflăcărat patriotism asu-

pra momentelor de glorie sau de restriște din istoria zbuciumată a poporului român, sint unanimi alături când subliniază aceste trăsături comune — comunitate de origine etnică, viață spirituală și continuitate teritorială — ale populației românești de pe ambele versante ale munților Carpați. Aceste idei au fost preluate și dezvoltate în condiții noi într-o serie de lucrări și publicații din

veacul următor. La loc de seamă se înscrie, în acest sens, activitatea Școlii ardelenene, ai cărei principali reprezentanți — Samuel Micu, Gh. Șincai, Petru Maior, Ion Budai-Deleanu — au militat activ pentru emanciparea socială și națională a poporului român.

I. STOICU

(Continuare în pag. a 6-a)

Hora lui Cuza

poezie populară

Frunză verde de migdale
De la Milcov mai la vale,
Mai la vale și la deal,
Pe ist mal și pe cel mal,
S-a înclinat o horă mare.

Iată și Cuza călare,
Care striga-n gura mare:
— Trageți hora cu-njocare,
De la mic și pîn'la mare!
Cuza Vodă să trăiască,
Oștile să le mărească,
Pe ciocoi să-i umilească,
Țară mîndră să croiască,
Pe călugări să-i spăsească,
Pe clăcași să-i dezrobească,
Cu trai bun să-i dăruiască.

„...Dar nici jugul străin, nici exploatarea moșierilor și capitaliștilor n-au putut opri mersul înainte al poporului român. Focul luptei naționale și sociale a ars necontenit, cînd cu vilvătăi, care făceau pe asupritori să se cutremure, cînd mai potolit, ea apoi să se întefească și mai puternic. Multe pagini glorioase a înscris poporul român în lupta pentru libertate și socialism. Graiul nu poate reda măreția acestor lupte; ele adevăresc și vor adevăra peste veacuri vitalitatea și înțelepciunea poporului nostru, care, trecind prin grele încercări, a rămas neclintit și a prins de fiecare dată noi puteri, ridicîndu-se, asemenea stejarului după furtună, și mai mîndru spre soare“.

NICOLAE CEAUȘESCU

(Din „Raport la Proiectul de Constituție a Republicii Socialiste România”, 20 august 1965.)

„Cu toții cu un nume de obște români se cheamă“

„Românii, ați se află lăcuiari... la Ardeal și la Maramureș, de la un loc cu Moldovenii și toți de la Răm se trag“.

GRIGORE URECHE

„Numele cel mai adevărat, autentic, de la primul descălecat prin Traian este român sau ROMANUS, care nume acest popor l-a păstrat întotdeauna între dinșii... același nume este dat indeobște și muntenilor și moldovenilor și celor ce locuiesc în țara Transilvaniei. Român este un nume schimbat în scurgerea anilor din romani; și astăzi cînd întrebi pe cineva dacă știe moldovenește, spun: „Știl rumânește, aproape ca SCIS ROMANICE“. Un alt nume ei înșii nu au primit între dinșii niciodată“.

MIRON COSTIN

„Niamul Moldovenilor, Muntenilor, Ardelenilor — cu toții cu un nume de obște Români se cheamă“.

DIMITRIE CANTEMIR

„Iară noi rumânii sintem romani în credință și bărbăție... Însă rumânii înțeleg nu numai ceștia de aici (adică din Țara Românească — n.n.), ci și de n Ardeal, carii încă și mai neoși sint, și moldovenii, și toți ați și într-altă parte se află și au această limbă... Iară tot unii sint... Că toți aceștia dintr-o ființă au izvorit și cură“.

STOLNICUL CONSTANTIN CANTACUZINO

„Unitatea națională fu visarea iubită a voevozilor noștri cei viteji, a tuturor bărbăților noștri cei mari, care intrupară în sine individualitatea și cugetarea poporului, spre a o manifesta lumii. Pentru dinsa ei trăiră, munciră, suferiră și muriră. Pentru dinsa Mircea cel Bătrîn și Ștefan cel Mare se luptară toată viața lor îndelungată și traseră asupra-le năvălirea îngrozitoare a Turcilor, pentru dinsa Mihai cel Viteaz cade ucis în cîmpul Turda, pentru dinsa Șerban Cantacuzino bea otravă, pentru dinsa Horia moarte cumplită pe roată suferi“.

NICOLAE BALCESCU

„Români, unirea este îndeplinită! Naționalitatea română este întemeiată. Acest fapt măret, dorit de generațiile trecute, aclamat de corpurile legiuitoare, chemat cu căldură de noi s-a recunoscut de puterile garante și s-a înscris în datinile națiunilor. Dumnezeu părinților noștri a fost cu țara, a fost cu noi. El a înălțat silințele noastre și a condus națiunea către un falnic viitor.“

În zilele de 5 și 24 Ianuarie ați depus toată a voastră încredere în alesul națiunii ați întrunit speranțele voastre într-un singur domn, alesul vostru vă dă astăzi o singură Românie.

Vă iubiți patria, știți cum s-o faceți puternică. Trăiască România!“

ALEXANDRU IOAN CUZA

„Unirea, domnilor, eu nu recunosc nimănu dreptul să zică că e actul său individual... Unirea e actul energic al întregii națiuni române... Și de aceea, domnilor, nici chiar domnitorului dar încă unui simplu particular nu-i recunosc și nici nu-i voi da vrsodată dreptul acesta de a zice că el a făcut singur Unirea. Nu domnilor, Unirea națiunea a făcut-o“.

MIHAIL KOGALNICEANU

„Acum viitorul se deschide înaintea noastră liber de piedicile care opreau mersul nostru înainte: ne rămîne să știm să profităm de mijloacele care ne sint oferite pentru a ne ajunge scopul. Vom ajunge cu tact, energie și patriotism, trei virtuți admirabile, a căror trinitate a făcut întotdeauna miracole în favoarea popoarelor“.

VASILE ALECSANDRI

VIAȚA SINDICALĂ

Simpozionul

„Reconsiderarea raporturilor profesor-elevi, condiție a modernizării procesului de învățământ“

Pentru traducerea în viață a Hotărârii Plenarei C.C. al P.C.R. din iunie 1973, Uniunea Sindicatelor din Învățământ, Știință și Cultură, împreună cu Ministerul Educației și Învățământului, organizează, în acest an, Simpozionul: **RECONSIDERAREA RAPORTURILOR PROFESOR-ELEVI, CONDIȚIE A MODERNIZĂRII PROCESULUI DE ÎNVĂȚĂMÎNT.**

Simpozionul este dedicat sărbătoririi celei de a 30-a aniversări a eliberării patriei de sub jugul fascist și Congresului al XI-lea al Partidului Comunist Român, ca o expresie a angajării și a preocupării neobosite a educatorilor din țara noastră la continua modernizare și perfecționare a învățământului românesc.

Pentru a da posibilitatea unei participări de masă la această dezbateră, simpozionul se va desfășura în două etape: la nivel județean, etapă care se va organiza până la sfârșitul acestui an școlar, și pe țară, etapă care va avea loc la București, la începutul anului școlar 1974/1975.

Pe baza tematicii publicate în acest număr, sînt invitați să participe, cu lucrări, educatoare, învățatori, profesori, maiștri-instructori, directori din învățământul general și liceal, cadre didactice din învățământul superior, inspecți școlari și cercetători, precum și alți specialiști preocupați de problemele sugerate de tematică.

Etapa județeană se desfășoară sub egida inspectoratelor școlare și a sindicatelor din învățământ, prin casele corpului didactic. În scopul bunei pregătiri și organizării, valorificînd experiența anterioară, se vor constitui comisiile județene de coordonare a simpozionului și se vor iniția măsuri pentru cunoașterea tematicii și sprijinirea autorilor.

În atenția organizatorilor se va situa atît cuprinderea unui număr cît mai mare de educatori, cît și grija pentru asigurarea calității dezbaterilor, astfel încît simpozionul să însemne o reală

contribuție la ridicarea nivelului învățământului în țara noastră.

RECOMANDĂRI TEMATICE:

I. Lecția — principalul cadru al constituției și manifestării relației profesor-elevi

1. Tradițional și modern în comportamentul profesorului la lecție.
2. Reconsiderarea relației profesor-elevi în condițiile perfecționării metodelor de predare-învățare.
3. Modele ale comunicării optime între profesor și elevi.
4. Condiții ale unui real dialog între profesor și elevi la lecție.
5. Cum se realizează o motivație superioară a învățării în condițiile înnoirii relației profesor-elevi.
6. Conținutul disciplinei în muncă a elevilor, la lecția predată în cabinete, laboratoare și ateliere.
7. Mijloacele de învățământ moderne și influența lor asupra relației profesor-elevi.
8. Raportul profesor-elev și profesor-clasă de elevi, în lumina abordării diferențiate a elevilor la lecție.
9. Raportul profesor-elevi și folosirea lucrului în grup la lecție.
10. Raportul profesor-elevi în condițiile muncii simultane cu mai multe clase.
11. Analiza critică a unor curente pedagogice contemporane referitoare la relația profesor-elevi (non-directivismul, școala fără ziduri, școala comprehensivă, învățământul programat ș.a.).

II. Profesorul, organizator al unui proces formativ complex

1. Tipul ideal de educator, prospectat în lumina documentelor Plenarei C.C. al P.C.R. din 18-19 iunie 1973.
2. Rolul și statutul profesional al educatorului în învățământul românesc contemporan.
3. Optimizarea relației profesor-elevi

În scopul valorificării formative a procesului de învățământ.

4. Profesorul, conducător al acțiunii educaționale la lecție.

5. Tipuri de conducere a acțiunii educaționale și de exercitare a autorității profesorului.

6. Sistemul de cerințe față de elevi: exigența rațională și afecțiunea reciprocă, condiții ale unor relații optime între educator și educat.

7. Profesorul, evaluator al procesului instructiv-educativ.

III. Elevul, coparticipant la propria sa formare

1. Ce înseamnă și cum se realizează participarea efectivă a elevului în procesul instructiv-educativ.

2. Condiția elevului în școala modernă.

3. Angajarea și responsabilitatea elevilor în acțiunea educațională.

4. Semnificații actuale ale noțiunii de „elev bun“.

5. „Elevul-problemă“ și conduita colegilor și a profesorului față de el.

6. Rolul și statutul „elevilor mijlocii“ din clasă.

IV. Raportul profesor-elevi, ca relație socială

1. Democratizarea vieții școlii și perfecționarea raportului profesor-elevi.

2. Relația profesor-elevi în funcție de vîrstă și sexul elevilor.

3. Relația profesor-elevi în condițiile deținerea de către profesor a unor roluri multiple (diriginte, comandant de pionieri, conducător de cerc, meditator).

4. Raportul profesor-elevi în activitatea extrascolară.

5. Reconsiderarea raportului profesor-elevi în lumina lichidării repetenției la clasele I-IV și a reducerii pierderilor din efectivele școlare la celelalte clase.

6. Contribuția relației profesor-elevi la integrarea socio-profesională a absolvenților.

V. Perfecționarea raportului profesor-elevi în cadrul instituției școlare, al organizațiilor obștești și al celorlalți factori educativi

1. Pregătirea viitoarelor cadre didactice pentru însușirea și practicarea unei concepții noi a raportului profesor-elevi.

2. Contribuția directorului școlii și a consiliului profesional la perfecționarea raportului profesor-elevi.

3. Activitatea inspectorului școlar în sprijinul reconsiderării relației profesor-elevi.

4. Contribuția organelor sindicale din învățământ la perfecționarea relației educaționale.

O tradiție în viața școlii românești

Anul 1970 a constituit un început. Tema simpozionului organizat în acel an de către Ministerul Educației și Învățământului, în colaborare cu Uniunea Sindicatelor din Învățământ, Știință și Cultură, a fost: „Educatorul și modernizarea învățământului“. Dezbateră ei în sesiuni la nivelul școlii, la nivel județean, precum și la nivel republican a însemnat declanșarea unei efervescente de amploare în întregul învățământ. Nu putem să nu legăm succesele obținute pe calea modernizării învățământului de lucrările simpozionului amintit, de optimismul tonifiant promovat în dezbaterile acestuia.

În anul 1972 a avut loc al doilea simpozion republican, pe tema: „Educația elevilor pentru munca productivă“. Trecerea muncii în rîndul obiectelor de învățământ în școala românească și discutarea modalităților de organizare pedagogică a educării prin muncă a însemnat, desigur, o schimbare de concepție în rîndurile personalului didactic. Munca revine și în planurile de învățământ pe primul loc al activităților specific umane.

Recent, conducerea Uniunii Sindicatelor din Învățământ, Știință și Cultură, împreună cu conducerea Ministerului Educației și Învățământului au hotărît ea în anul 1974 simpozionul cadrelor didactice din R.S. România să aibă ca temă „Reconsiderarea raporturilor profesor-elevi, condiție a modernizării procesului de învățământ“.

Problema este de o importanță covârșitoare, iar soluționarea ei nu poate fi decât rodui unor largi dezbateri la care participă, în primul rînd, cei care conduc aceste raporturi — profesorii, învățatorii. Aspecte multiple se ridică în legătură cu orientarea acestor raporturi în școala noastră care formează și educă tinere generații ce vor trăi în climatul cooperării și colaborării concrete realizat în munca de zi cu zi și de atmosfera pe care o creează raporturile umane de tip socialist.

Este vorba, în primul rînd, de ridicarea tonusului afectiv-emoțional al raporturilor dintre educatori și educați. În al doilea rînd, aspect deosebit de important, este vorba de transformarea, în condițiile noilor raporturi, a elevului în subiect activ al întregii acțiuni educaționale. De înțelegerea a-

cestui raport se leagă întregul complex de procedee și metode care trebuie promovate în școala modernă. Dezbateră acestor procedee și metode de către practicieni poate constitui fundamentul trainic al noilor metodologii pe care le promovează pedagogia contemporană. Vor trebui discutate consecințele transformării elevului în subiect activ al propriei formări pentru organizarea lecțiilor, pentru alegerea metodelor de învățământ, pentru stabilirea scopului lecțiilor. Soluționarea acestor probleme constituie fundamentul unei autentice modernizări a procesului didactic concret, desfășurat de sutele de mii de cadre didactice.

Orientarea spre această temă constituie încă o dovadă că simpozionul republican al cadrelor didactice intră în tradiția școlii românești prin valoarea temelor pe care le abordează și pentru că constituie și primul îmbold puternic spre rezolvarea lor.

Ca instituții colaboratoare vor fi antrenate Institutul central de perfecționare a personalului didactic, Institutul de științe pedagogice, ca și Uniunea societăților științifice ale cadrelor didactice. Prezența activă a acestora dă un plus de forță acțiunii și încredere în succesul deplin al simpozionului.

Urăm succes desfășurării simpozionului cadrelor didactice pe anul 1974 și dorim integrarea lui într-o acțiune fructuoasă de tradiție îndelungată.

Conf. univ. dr. VASILE BUNESCU,
prorector al I.C.F.P.D.,
membru al Biroului executiv
al Uniunii Sindicatelor
din Învățământ, Știință
și Cultură

CONSULTAȚII

Prof. Franc Victor, Școala generală nr. 4, municipiul Baia Mare:

„Am desfășurat în timpul concediului de odihnă din vara anului 1973 următoarele activități: în excursie cu elevii (7 zile), în tabără cu elevii școlii (7 zile), comandant-instructor de detașament în tabăra de la Năvodari (14 zile). Directorul școlii mi-a comunicat că în timpul vacanței de vară a anului 1974 mă voi ocupa de o singură activitate în mod deosebit pentru care voi fi socotit în activitate, iar pentru celelalte activități voi fi socotit în concediu. Aceste activități sînt considerate activități extrascolare sau concediu?“

— În loc de răspuns, recomandăm tovarășului director să studieze Codul muncii, cap. IV — Timpul de muncă și de odihnă, Legea nr. 26/1967 privind concediul de odihnă al angajaților, Legea nr. 6/1969 privind Statutul personalului didactic art. 55-56, Decretul nr. 468/1971 privind unele măsuri de îmbunătățire a activității de aplicare și de popularizare a legislației, Instrucțiunile referitoare la concediul de odihnă al personalului didactic din învățământul de toate gradele, aprobate prin Ordinul ministrului învățământului nr. 330/1968 și, în cazul că nu și-a schimbat concepția cu privire la conținutul noțiunii de concediu, să ne ceară ajutor suplimentar. Probabil, autoritățile competente vor considera necesar să întreprindă și alte măsuri.

Inv. dir. G. Selyben, com. Hodod, jud. Satu Mare, a putut dovedi cu mare întârziere că a obținut gradul didactic II înaintea reformei învățământului din anul 1948. Ca urmare a cererii și actelor depuse în luna mai 1973, inspectoratul școlar județean a emis decizia de salarizare corespunzătoare gradului recunoscut cu data de 1 septembrie 1973. Mai are vreo posibilitate de recuperare a acestor drepturi, care ar putea influența și venitul mediu ce se ia în calcul la stabilirea pensiei?

— Legea privind Statutul personalului didactic din 15 martie 1969 recunoaște gradele didactice II și I obținute de educatoare și învățatori înainte de reforma învățământului. Pentru a putea beneficia de această recunoaștere, cei interesați, aflați în activitate didactică, trebuie, doar, să facă dovada, cu acte oficiale, că posedă gradul didactic respectiv. În situația în care vă găsiți, aveți dreptul la salarizarea corespunzătoare gradului recunoscut în funcție de data cînd ați prezentat actele: începînd cu luna mai pentru salarizarea viitoare și retroactiv conform prevederilor din Codul muncii privind pretențiile bănești ale persoanelor încadrate în muncă față de unitate.

Pentru încasarea drepturilor bănești urmează să întreprindeți acțiuni paralele:

a) Să solicitați inspectoratului școlar județean revenirea asupra deciziei de salarizare corespunzătoare gradului recunoscut, de pe data de 1 septembrie 1973 pe data de 1 mai 1973 și achitarea diferenței de salariu.

b) Pentru a intra în posesia drepturilor pe perioada dinaintea depunerii actelor, pe care inspectoratul școlar nu le poate achita decât pe baza unei hotărâri a organelor de soluționare a litigiilor de muncă, urmează să vă adresați comisei de judecată. (Statutul personalului didactic art. 243, Codul muncii art. 173 și 176, circulara Ministerului Învățământului nr. 101145/1970 1/2).

IOAN BADIU

Lecția de istorie în muzeu

Inaugurat la 8 mai 1972, Muzeul de istorie al Republicii Socialiste România reunește pentru prima oară în țara noastră, vestigiile ale societății umane din cele mai îndepărtate timpuri ale antropogenezei și pînă în zilele noastre, ale construcției societății socialiste multilateral dezvoltate. Folosirea acestui minunat așezămint pentru activitățile școlare propriu-zise a început încă din luna mai 1972. Au fost puse imediat în evidență valențele deosebite ale contactului direct cu măturile originale, forța emoțional-educativă a acestora. Lecțiile de istorie în muzeu au devenit acum obișnuite; nu numai cele 24 de unități școlare care efectuează cu stăruință săptămînal un program corespunzător, ci și multe alte clase folosesc acum muzeul nu în vizită, ci ca pe un adevărat laborator.

Iată cum s-au desfășurat câteva lecții care au avut loc în Sala 37 „Unirea Principatelor Române”.

Clasa a IV-a a beneficiat de scaune pliante care au fost așezate în expoziție, transformînd-o pentru puțin timp în clasă. Apoi, s-a făcut verificarea lecției precedente și s-a trecut la predarea noilor cunoștințe folosindu-se cadrul din muzeu pentru a ilustra numai, din cînd în cînd, cu material didactic original.

La clasa a VIII-a, însă, desfășurarea lecției a luat și forma unui viu și interesant dialog între elevi și îndrumător. Astfel, pe temele exponatelor din vitrină, ziarele: „Timpul” (nr. 1 din 1856), „Concordia” (nr. 1/1857), „România” (nr. 1/1857), „Steaua Dunării” (nr. 1/1856), „România” (nr. 1/1857), „Junimea română” (nr. 1 din 1851, Paris), „L'Etoile du Danube” (Bruxelles, 1856) și altele s-a reliefat întredoa activitate depusă atît de mișcarea unionistă din țară cît și de emigrația dinafara hotarelor pentru a impune această dorință vitală a poporului român atenției marilor puteri europene.

Mai vioi s-a desfășurat discuția pe tema activității Divanurilor ad-hoc, mai ales că în vitrine sînt expuse documentele cu semnăturile atît ale deputaților pontazi moldoveni în frunte cu Ion Roată cît și aceea a deputatului Tânase Constantin. Apoi discuția a trecut potrivit firului tematic al expoziției asupra momentelor principale ale desfășurării dublei alegeri a lui Alexandru Ioan Cuza, la 5 ianuarie la Iași, în vitrină se găsesc bilele și urnele acestui memorabil eveniment, și la 24 ianuarie 1859 la București. Pe marginea documentului care conține cuvîntul lui Mihail Kogălniceanu adresat lui Alexandru Ioan Cuza la 5 ianuarie 1859, expus în vitrină, la tema dublei alegeri s-a discutat cu însuflețire pasajul: „Alegîndu-te pre tine în țara noastră, am voit să arătăm lumii aceea ce toată țara dorește: la lei nouă, om nou”. „Nu uita că dacă cincizeci de deputați te-au ales domn, însă ai să domnești peste două milioane de oameni. Fă dar ca domnia ta să fie cu totul de pace și de dreptate”.

Un moment emoționant a fost prilejuit de obiectele personale: sigiliul din cristal cu chipul domnitorului Cuza, decorațiile pe care acesta le-a primit din partea unor țări europene, serviciul din porțelan cu stema Principatelor Unite și devisa „Toți în unu”, lingurile din argint cu model perforat și cu stema Principatelor Unite, serviciul din argint pentru ceai, tunica de colonel de lăncieri a lui Cuza, tronul din lemn aurit al domnitorului Alexandru Ioan Cuza și tronul doamnei Elena Cuza, port-figaretul domnitorului.

Datorită materialului bogat care prezintă reformele înlăptuite în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza și care ocupă aproape o treime din sală dialogul dintre elevi și îndrumător a continuat de la „Monitorul oficial” nr. 251 din 17 decembrie 1863 care cuprinde Legea pentru secularizarea averilor mănăstirești la Legea agrară din 14 august 1864, și în urmă la celelalte reforme înlăptuite în anii 1864—1865. Metrul etalon și Ocoașul lui Cuza au prilejuit numeroase întrebări din partea elevilor.

Lecția s-a încheiat în fața exponatelor care consemnează modalitățile diferite în care posteritatea a omagiat personalitatea domnitorului Cuza unul din cei mai mari fii ai țării noastre și a hărtii care înfățișează Principatele Unite — 1859.

Alt gen de lecție s-a reușit cu clasa a XII-a. Elevii au rămas o oră în sala 37 împărțiți în cinci grupe și fiecare din ele a cercetat în mod amănunțit exponatele care ilustreau tema încredințată: forțele unioniste și lupta pentru unire, adunările ad-hoc și Convenția de la Paris, înlăptuirea și consolidarea unirii prin Alexandru Ioan Cuza, reformele înlăptuite în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza și în sfîrșit a cîncea temă: ecoul în celelalte provincii istorice locuite de români și Insemnătatea istorică a Unirii Principatelor Române.

Ora a doua s-a consumat prin lectură în prima parte a scurtelor referate întocmite de cîte un elev din fiecare grupă cu ajutorul colegilor săi, iar în partea a doua, prin identificarea și prezentarea de către elevi a exponatelor care ilustreau fiecare temă. Rolul profesorului și al îndrumătorului din muzeu s-a rezumat în conducerea firului discuției dintre elevi și corectarea unor unde era situația ori în explicarea unor chestiuni care se iveau în timpul discuțiilor.

În esență, modalitatea de abordare a lecției de istorie în muzeu este să se ajungă la metoda învățămîntului activ prin organizarea lucrului în grup și descoperirea de către elevi. Dialogul, dezbaterrea cu originalele în fața care au înfruntat timpul și conțin încercările explozive de emoție și respect, participarea directă a elevilor, clarificarea problemelor asigură un spor de durabilitate fixării cunoștințelor. Am avut astfel satisfacția înțelegerii directe a ceea ce marele istoric român Nicolae Iorga spunea în 1938: „A sta un ceas, a observa un obiect, a-l înțelege, a-l reproduce, a-l păstra — toată viața în minte, ce mai bun element de educație se poate”.

Lucrul cu clasele în muzeu statornicește relații durabile și interpersonale. În vară, unii elevi din anul trecut se pregăteau pentru admitere, la facultăți. Au venit și prin muzeu. Eleva N. F. mi-a spus: „Știi, eu la istorie memoram cu multă hărnicie. Toceam pur și simplu. În iarnă însă după lecția din sala 37 am învățat să gîndesc asupra evenimentelor istorice. Să insist asupra semnificațiilor”. Elevul B. M. îmi mărturisea: „Nu am să uit niciodată clipele în care ne-ai făcut descrierea tabloului domnitorului Alexandru Ioan Cuza, pe care aproape în mărime naturală îl vedeam acolo în liniștea muzeului. Am crezut că este viu. Mă gîndeam ce putuse să simți Alexandru Ioan Cuza în zilele agitate din primăvara anului 1864”. Eleva M. N. mi-a atras atenția: „Știi că mult mai temeinic am înțeles Unirea Principatelor Române cînd, după lecția din sala 37, am observat cît de strîns se legau evenimentele cu firul expunerii în sălile următoare, în sălile 38 și 39”.

Avantajele lecției de istorie în muzeu sînt vizibile. Nu toate temele se pot preta însă aceleiași metodologii. Nu toți elevii au și posibilitatea să vină la muzeu. Dar cei care reușesc obțin o temeinică însușire a cunoștințelor, aîncirea disciplinei și a spiritului de echipă, se obțin rezultate seriose consolidate datorită măturilor originale, se face o bună educație de vizitator care începe să fie obișnuit să vadă muzeul și care la rîndu-i poate determina și pe alții să-l vadă, se realizează la cu totul alte cote, mai înalte, educația civică, patriotică, plătnerica solidaritate a națiunii noastre socialiste.

Prof. LIVIU ȘTEFĂNESCU
Muzeul de istorie al Republicii Socialiste România

In vizită la Muzeul de istorie a partidului

Urmașii lui Cuza

Cele mai vechi documente despre Ruginoasa datează din 21 februarie 1596 și 10 martie 1598, de pe vremea domniei lui Irimia Vodă Moșgîlă. Săpăturile arheologice efectuate lîngă satul Ruginoasa au scos la iveală urmele unei așezări primitive din neoliticul tîrziu (1900 î.e.n.). Din secolul al XVII-lea există mai bine de 20 de hrisoave care pomenesc de Ruginoasa. Din Letopiseșul Țării Moldovei al lui Ion Neculce reiese faptul că, încă din veacul al XVII-lea, boierii stapînitori, și-au construit case pe locul unde apoi a fost înălțat palatul domnitorului Alexandru Ioan Cuza, case care în anul 1685 au fost arse de leșii ce se retrăgeau din fața armatelor lui Cantemir Vodă.

În preajma revoluției de la 1848, la Ruginoasa s-a înfiripat un centru de susținere a luptătorilor pașoptiști și de pregătire a îndrăzneșelor reforme din anii de domnie a lui Cuza Vodă. În 1802, Alexandru Ioan Cuza a cumpărat de la familia Sturza domeniile de la Ruginoasa unde și-a stabilit reședința de vară.

Dar Ruginoasa nu este cunoscută numai din zbuciumata sa istorie, ci și prin tradițiile legate de învățămînt. Prima școală din această localitate este atestată în documentele de acum două secole. În timpul domniei lui Grigore Ghica s-au înființat școli domnești pentru învățămîntul public în toate capitalele din ținuturi și în unele sate. Cărturarul V. A. Urechea afirma: „Școlile din Moldova funcționau sub domnia lui Grigore Ghica, de la orașe eparhii și de la unele sate. Așa ajăm școala cu dascăl român la sat, la Ruginoasa”. În anul 1809, în urma reformei lui Cuza, se organizează și la Ruginoasa o școală mixtă. Din anul 1934 școala din comună are 7 clase.

Astăzi, în afară de școala noastră — Școala generală nr. 1 de 10 ani, continuatoarea vechii școli satești, — în Ruginoasa mai există încă trei școli generale. Avînd din anul 1956 un local nou, Școala generală nr. 1 dispune de 10 săli de clasă — în care învață cei 450 de elevi — un laborator de fizică și chimie cu aparatură necesară, modernă, și un atelier de lăcătușărie (atelier interscolară, la care au acces și elevii celorlalte trei unități școlare din comună; din rîndul acestora se recrutează forța de muncă pentru unele întreprinderi din Pașcani). Legarea învățămîntului de producție, de viață, se realizează și prin activitatea elevilor din Ruginoasa în fermele școlilor care alcătuiesc Micro C.A.P.-ul, al cărui pian de producție — profilat pe cultura cerealelor — este subordonat planului de producție al C.A.P.-ului din comună.

Calitatea procesului instructiv-educativ din școala noastră este asigurată de încadrarea definitivă cu profesori calificați, o parte din cele 70 de cadre didactice avînd luate examenete de gradul I, sau gradul II. Cred că un rezultat convingător al efortului de calitate depus de învățători, profesorii și elevii școlii este cel al promovării tuturor elevilor în anul școlar trecut. Primul trimestru al acestui an școlar s-a încheiat cu un procent de 96 la sută de promovări.

În Școala generală nr. 1 din Ruginoasa activitatea didactică este strîns legată de activitatea de educație patriotică. Privilegiul locuitorilor din Ruginoasa de a fi urmașii unor strămoși demni luptători pentru dreptate și libertate națională și de a trăi pe aceste meleaguri care evocă evenimente și nume scumpe poporului nostru și istoriei sale, ne oferă și nouă, profesorilor, posibilitatea de a sădi și de a cultiva înalte sentimente patriotice în suștelul elevilor noștri.

În marginea satului se afla un parc vechi în care se ridică palatul unde îi plăcea lui Cuza Vodă să-și petreacă zilele liniștite. Parcul părăginit a fost refăcut și elevilor din Ruginoasa le-a revenit îndatorirea de cinste de a întreține și îngriji cele 7 hectare plantate cu peste 4000 de arbori și arbuști.

Ziua Eroilor este un alt prilej de invitație la meditație asupra trecutului zbuciumat și glorios al localității. În fața monumentelor eroilor căzuți în luptele pentru independență din anul 1877 sau ale celor două războaie mondiale (la Ruginoasa a fost linie de front) elevii își aduc omagiul lor de mici patrioți. Tot aici, în semn de prețuire pentru acest trecut, sînt primiți, în fiecare an, alți elevi în rîndurile Organizației de pionieri.

În școală există și un colț muzeistic care cuprinde obiecte arheologice și o colecție numismatică, descoperite de elevii școlii pe dealul Drăginei unde se află stațiunea neoliticului tîrziu.

În vara anului 1973, în școală s-a constituit un echipaj de expediționari purtînd numele „Urmașii lui Cuza”.

În ziua de 24 Ianuarie, devenită ziua comunei, întreaga Ruginoasă rememorează evenimentele legate de Unire, alături de toți fiii comunei care, de pretutindeni, se reîntorc la locul natal pentru a cînta memoria primului domnitor al Principatelor Unite, Alexandru Ioan Cuza. În acest an, în această zi de sărbătoare pentru întreg poporul român, elevii comunei vor participa, în mod omagial, la un concurs pe tema istorică „Domnitorul Cuza și Unirea” și vor prezenta un montaj literar-muzical coregrafic „Izvod de demnitate românească”.

Prof. CONSTANTIN HOREANU
directorul Școlii generale de 10 ani nr. 1
din comuna Ruginoasa, județul Iași

CONTRIBUŢII LA ELABORAREA NOILOR PROGRAME ALE GRĂDINIŢELOR

TRADIŢII ŞI REALITĂŢI
CONTEMPORANE

Conţinutul conştiinţei patriotice îl formează reprezentările şi noţiunile despre patrie, popor, Partidul Comunist Român, despre trecutul de luptă al poporului, despre tradiţii, obiceiuri, despre viaţa şi realizările din patria noastră, pe drumul făuririi societăţii socialiste multilateral-dezvoltate. Din conţinutul conştiinţei patriotice fac parte convingeri, atitudini şi sentimente patriotice, precum şi sentimentul prieteniei faţă de naţionalităţile conlocuitoare, faţă de toate popoarele lumii.

Sarcinile educaţiei patriotice se realizează în grădiniţă prin mijloace speciale şi generale. Ca mijloc special propun, pentru noua programă, să se planifice activităţi cu teme moral-patriotice ca, spre exemplu, povestirile cu conţinut patriotic, mai ales texte de literatură patriotică inspirată din realitatea socialistă. Cred că de mare utilitate sînt povestirile pe teme ca: „Infăţişarea nouă a oraşelor patriei” sau „Infăţişarea unor evenimente cu semnificaţie social-patriotică”, precum şi poezii ca „Stema ţării”, „Ţara mea”, „Partidul”.

Din experienţa mea apreciez mult convorbirile tematice. Cîntecele şi dansurile populare, ca spre exemplu: „Cîntec pentru Partid”, „Patria mea”, „Chipul ţării mele”, prin frumuseţea şi specificul lor naţional, formează la copii noţiunea de patrie şi sentimentul dragostei de patrie.

Şezătorile organizate cu prilejul zilelor aniversare sau al altor sărbători educă la copii dragostea de patrie, de trecutul de luptă al poporului nostru. Acestea pot avea loc cu prilejul zilelor de 24 Ianuarie, 8 Martie, 1 Mai, 1 Iunie, 23 August, 7 Noiembrie, 30 Decembrie.

Ca mijloace generale pentru realizarea conţinutului educaţiei moral-patriotice, propun următoarele: vizite la muzee, expoziţii la locuri de muncă şi diferite construcţii şi edificii culturale, excursii în locuri pitoreşti, precum şi în localităţi istorice importante. Toate aceste vizite se pot efectua în timpul anului şcolar, precum şi cu ocazia coloniilor de vară.

Cunoaşterea folclorului românesc este o componentă a educaţiei patriotice. Copiii îl pot cunoaşte prin colţurile populare din grădiniţă, prin vizite la muzeul satului sau muzeele folclorice judeţene, precum şi cele comunale, cu ocazia serbărilor organizate în grădiniţă, prin participarea copiilor din grădiniţă la manifestări cultural-artistice cu caracter folcloric.

Prin toate aceste mijloace şi, dealtfel, prin tot programul instructiv-educativ din grădiniţă, folosindu-le judicios şi cu putere de discernămint, vom putea pune bazele educaţiei moral-patriotice la preşcolari.

PROFIRA STAN,
directoarea Grădiniţei nr. 8 din Bucureşti

Pentru dezvoltarea
vieţii afective

Educarea sistematică în grădiniţă în spiritul dragostei faţă de patrie şi frumuseţile ei se realizează începînd cu vîrsta de 3-4 ani, cînd copiii fac cunoştinţă cu primele noţiuni despre familie, grădiniţă, oraş natal, judeţ, patrie.

Analizînd sfera acestui obiectiv educaţional în munca educativă cu copiii, am pornit de la faptul că cele mai vii amintiri din copilărie, se păstrează toată viaţa. Am socotit că educaţia în spiritul dragostei faţă de patrie începe de la mediul cel mai apropiat, mai accesibil înţelegerii copiilor, de la familie, şi că dragostea copilului faţă de familie cuprinde germele dragostei faţă de patrie.

Am arătat copiilor că părinţii, prin munca lor, contribuie la făurirea societăţii socialiste multilateral dezvoltate, că munca lor este o muncă importantă.

Cu cită bucurie a privit Costel C. la portretul tatălui său, frunţas în muncă, apărut în ziarul local „Înainte” cu ocazia zilei de 1 Mai! Pentru a înţelege apariţia fotografiei tatălui său în ziar, a fost necesară intervenţia mea, explicarea pasiunii cu care părinţii depun eforturi susţinute pentru ca ei, copiii, să aibă condiţii tot mai bune de viaţă.

În orice împrejurare m-am referit la străduinţa mamei, la grija şi dragostea sa pentru copil, prin povestirile şi poeziile cele mai potrivite.

O mare influenţă asupra copiilor au avut-o comportarea mea respectuoasă, limbajul şi tonul potrivit, ori de cîte ori au venit părinţii în vizită la grădiniţă, pentru a se interesa de copii. La această vîrstă, emoţiile joacă un rol dominant. Am creat un cadru agreabil, un decor artistic, pentru o atmosferă plină de bucurie în grădiniţă. Astfel, sălile de clasă au fost ornate cu reproduceri după tablourile marilor noştri pictori: Grigorescu, Luchian etc...

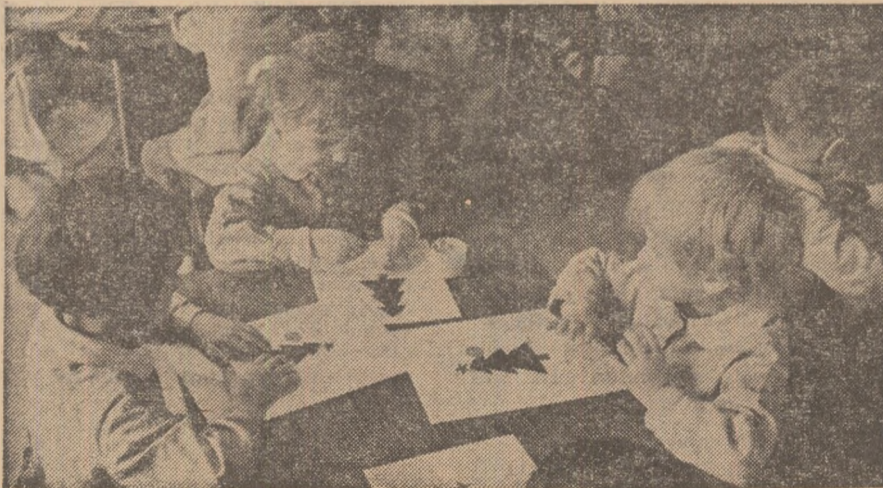
Ştiînd cită importanţă are în viaţa copilului şi curtea grădiniţei, am plantat pomi şi am dat curţii un aspect pitoresc. Printre pomii şi arbuştii din curte, am aşezat siluete din plăci aglomerate, din poveştile: „Albă ca zăpada şi cei şapte pitici”, „Pungaşa cu doi bani” etc. Prezenţa spaţiilor verzi, cu siluete, a dat copiilor posibilitatea de a observa viaţa, natura, cînd au dat ajutor tovarăsei de serviciu la îngrijirea plantelor din curtea grădiniţei. În

acest fel, ataşamentul pentru grădiniţă se întăreşte. Cînd copiii merg la şcoală nu-şi uită grădiniţa, vin adeseori în vizită şi povestesc cu emoţie de timpul petrecut aici. Dincolo de hotarele grădiniţei de copii, am folosit din plin natura oraşului nostru, uzina, oraşelul copiilor, grădina publică, unde am desfăşurat şi unele activităţi de observare — „Bradul”, şi altele ca „Şantierul de construcţii”, „Gara”, „Librăria”, „Şcoala”.

În cadrul plimbărilor, am făcut copiilor cunoştinţă cu noul peisaj al oraşului, noul cartier de blocuri, blocul turn, hotelul Traian (cea mai frumoasă construcţie din oraş), şantierele de construcţii, activitatea în port, vasele de pe Dunăre, pentru formarea dragostei de patrie şi recunoştinţei faţă de Partidul Comunist Român.

Am organizat o excursie pe malul Dunării, unde am văzut stuful crescînd sălbatic, le-am explicat că el constituie o bogăţie pentru oraşul nostru, pentru patria noastră, că acest stuful nu se mai arde ca înainte, ca acum 20 de ani, ci a căpătat, aici, în oraşul nostru, o adevărată valoare, şi că la Combinatul de celuloză şi hîrtie, Complexul de industrializare a lemnului, ca şi cel de fibre artificiale, el e prefăcut în produse utile vieţii oamenilor.

Impresiile şi cunoştinţele pe care copiii le-au acumulat despre oraşul nostru, s-au oglindit în jocurile lor de creaţie, în desenele lor. În vocabularul copiilor au apărut cuvinte noi.

Îndeletniciri practice

Educaţia patriotică prin
cunoaşterea folclorului

Formarea sentimentelor de patriotism socialist începe cu cunoaşterea pămîntului natal, a frumuseţilor şi bogăţiilor ţării noastre, a trecutului glorios al poporului român, a datinilor şi obiceiurilor acestuia din cele mai vechi timpuri, cunoaşterea realităţii prezente şi a permanentei griji a partidului şi statului nostru pentru viitorul ţării şi bunăstarea fiilor ei. Aceste sentimente se pot adînci şi îmbogăţi în cadrul programelor distractive desfăşurate săptămînal, fie la grupa de copii pe care o conducem, fie în colaborare cu una sau mai multe grupe din grădiniţă.

Programul distractiv se compune din următoarele forme: audiţiile (instrument, voce, magnetofon, picup, radio etc.), vizionările (diapozitive, filme, leatru, televiziune etc.), jocuri distractive, dramatizările, şezătorile, serbările.

Dacă aceste activităţi sînt judicios organizate, îndrumate de către educatoare, au o influenţă pozitivă în educarea calităţilor morale ale copiilor, prin cunoaşterea folclorului în toate aspectele sale şi cultivarea dragostei faţă de creaţiile româneşti.

Basmele, poveştile, poeziile, ghicitorile şi proverbele audiate în cadrul programelor distractive contribuie, pe lângă pregătirea intelectuală, la formarea sentimentelor patriotice. Prin basme, poezii sau ghicitori, copiii îşi însuşesc în mod plăcut — nesimţind efortul de a recepţiona — diferite cunoştinţe des-

pre viaţă şi mediul înconjurător, dar şi o mulţime de învăţăminte ce izvorăsc din înţelepciunea poporului.

La grădiniţa noastră, dansurile populare ale micilor artişti contribuie substanţial la dezvoltarea dragostei faţă de arta poporului nostru. Acest lucru a fost demonstrat în grădiniţa noastră cu prilejul unei şezători unde copiii de la grupa mare au dansat o suită de jocuri populare româneşti ca sîrba, dans din Oaş, alunelul şi hora în incheiere, însoţită şi de versurile cîntate de copii: „Azi a noastră este ţara, şi în veci să ne trăiască, / Republica Socialistă / Mîndră să ne înflorească”.

Entuziasmul a fost unanim, dezlănţuit în aplauze furtunoase şi cu cererea insistantă de a se mai dansa. Ecolul puternic lăsat în sufletele copiilor, în şezătoarea amintită, s-a văzut în activităţile la liberă alegere (etapa a III-a), unde copiii organizau dansuri populare după modelul colegilor care dansaseră.

Aceasta ne-a impus ca, la serbarea pomului de iarnă, şi celelalte grupe de copii să participe cu dansuri populare româneşti.

Cîntecele populare, ca şi jocurile pe care le înfăţişăm slăvesc ţara, partidul, hărnicia oamenilor şi munca lor, imprimînd astfel sentimente de iubire de ţară şi neam, de mîndrie naţională, copiilor pe care îi formăm.

VASILICA DANCIU
directoarea Grădiniţei „Adesgo”
din Bucureşti

În camera păpuşilor — Grădiniţa din comuna Sintana, judeţul Arad

O serbare
reuşită

La Grădiniţa de copii cu cămin nr. 16 din Iaşi, a avut loc o frumoasă serbare a prichindellor din grupa mare şi mică. Costumele şi executarea rolurilor îi asemănau pe copii cu fluturii în zbor. Din bogatul şi variatul program, spicim: cor: „Tricolorul”, „Cîntec pentru republică”, „Moş Gerilă”, „Ţara mea” etc., precum şi sceneta „Uite, vine Moş Gerilă”, executate ireproşabil de micuţii actori.

Jocurile Alunelul, Dansul piticilor şi Dansul fulgilor, executate de cei mai mici, poezii declamate cu vervă „Colţ de ţară minunat”, „Republică, patria mea”, „Odă”, „Grădiniţa mea”, „Cîntec pentru Moş Gerilă”, au produs admiraţia spectatorilor.

Părinţii şi ceilalţi asistenţi, prin aplauze frenetice şi repetate, au răsplătit din plin iscusinţa micilor actori şi munca prodigioasă depusă de directoarea Mariana Axinte şi educatoarele Angela Bălănescu, Elena Alexandrescu şi Elena Varvara.

P. STRAT-DELATUTOVA
Iaşi

DEZBATERE ASUPRA PROGRAMELOR ȘI MANUALELELOR

Valențele educative ale lecturilor

La clasa a II-a, unde nu putem avea un manual de istorie deosebit, locul său este suplinit de cartea de citire, prin anumite lecții, povestiri cu caracter istoric. Asemenea lecții plac în mod deosebit elevilor. Ei atrag. Relatarea unor întâmplări din trecutul istoric mai îndepărtat sau mai apropiat al Patriei, înfățișarea celor mai semnificative realizări din construcția socialistă a României de azi, evidențierea curajului de care au dat dovadă persoanele întâmplărilor evocate, dragostea lor pentru pământul patriei și pentru popor, sădesc totodată în sufletul micilor elevi sentimentul de respect față de trecutul de luptă al poporului nostru de devotament și de dragoste nefermă pentru prezentul istoric al patriei. Aceste lecții contribuie efectiv la dezvoltarea sentimentului patriotic al copiilor. De aceea, departe de a opina pentru scoaterea lecțiilor cu caracter istoric din manualul de citire pentru clasa a II-a, cred că nu ar fi un efort prea mare dacă s-ar analiza posibilitatea de a se introduce și alte lecții de această natură, care ne-ar ajuta atât în educarea patriotic-cetățenească a elevilor noștri, cât și ar contribui la transmiterea mai lesnicioasă a cunoștințelor gramaticale și de compunere prevăzute de programă, la efectuarea de aplicații gramaticale pe texte. Bineînțeles, cu o condiție: să fie alese din operele scriitorilor valoroși — clasici și contemporani — și să respecte principiul accesibilității elevilor de această vîrstă.

Inv. MARIA NAN
Școala generală nr. 15 din Baia Mare

Corelații în lecțiile de istorie

Realizăm educația patriotică a elevilor noștri atât prin lecțiile din manualul de istorie, cât și prin anumite bucăți de lectură care evocă evenimente istorice din manualul de citire. Ceea ce se impune să fie obținut la clasa a IV-a este, după părerea mea, următoarea chestiune. În programa de citire de clasa a IV-a, lecțiile sînt grupate după criteriul tematic, ceea ce, bineînțeles, nu este deloc rău. Manualul, știm cu toții, este elaborat după o anumită programă, pe care autorii lui au îndatorirea s-o respecte întocmai. Atunci de ce manualul de citire de clasa a IV-a nu respectă acest principiu metodologic? Propun, deci, ca lecțiile cu caracter istoric din acest manual să fie în

așa fel dispuse încît să coincidă momentul predării cu evenimentul istoric evocat în bucată de lectură respectivă: 24 Ianuarie, 1 Mai etc. De asemenea, socot că se impune și realizarea unei mai bune corelări între lecțiile cu caracter istoric din manualul de citire și acelea din manualul de istorie. De pildă, cred că n-ar fi prea greu de obținut ca în ziua în care predăm la istorie lecția despre Mihai Viteazul, la citire să predăm bucată de lectură: „Giurgiu — Călugăreni” de Alexandru Vlașu.

Inv. CONSTANTIN BARBACARU
Școala generală nr. 1 din Darabani, jud. Botoșani

Valorificarea lecturii facultative

Manualul de istorie pentru cl. a IV-a este bogat ilustrat, cu o bună ținută grafică, un adevărat mic album istoric, conținînd lecții bine încheiate, în măsură să dea tot ceea ce este necesar să cunoască elevii la această vîrstă. Manualul conține în afară de lecții și un număr de 43 bucăți de lectură. Oare este posibil ca această bogată sinteză sub formă de lectură să fie considerată facultativă? De ce pun această problemă? O notă categorică nu îngăduie învățătorului să verifice elevii din conținutul acestor bucăți de lectură. Ele fiind facultative, învățătorul poate recurge la ele pentru facilitarea înțelegerii lecțiilor și numai acolo și cînd timpul îi permite. Se înțelege de aici că acolo unde nu ne permite timpul să facem lectura acestor bucăți în clasă, urmează să o facă elevii acasă. Iar ei o fac sau nu o fac, și noi nu avem un mijloc de a-i verifica. Dar lecturile realizează trăsături de caracter ale personajelor istorice, fac istoria mai atractivă, mai emoțională. Și atunci de ce la verificarea din lecția din manual elevii nu pot introduce anumite informații pe care le-au aflat din bucată de lectură respectivă? Eu cred că e chiar indicat să procedeze astfel. În acest caz, lectura acasă sau în clasă a acestor bucăți să fie obligatorie, și nu facultativă.

Inv. MARIN GHIMIȘ
director coordonator, Școala generală din comuna Osica de Jos, jud. Olt

Recomandări în manualul de citire

Programa de limba română la clasa a III-a prevede un număr de 4 ore săptămînal de citire și lectură literară, ora de lectură literară fiind inclusă în orele de citire. Scopul acestor ore este de a consolida și întregi cunoștințele căpătate în cadrul unui capitol sau al unei lecții, ca și acela de a familiariza pe elevi cu opere ale scriitorilor, istoricilor, geografilor și naturaliştilor români, de a le stimula și mări interesul pentru o cunoaștere mai îndeaproape a lucrurilor povestite în bucățile de lectură respective. Pentru a ușura într-o măsură corespunzătoare înțelegerea unor noțiuni, date, propun ca lecturile să fie incluse ca recomandări chiar în manualul de citire. În acest

fel, se va realiza o mai bună corelare între lecții și lecțiile din manual. Am să mă refer pentru exemplificare la bucățile cu caracter istoric. De pildă la pagina 24: „Decebal” (după D. Tudor), „Traian împărat al Romei,” (D. Tudor); „Bristena, fiica dacilor” (David Sava). La pagina 45: „Stejarul din Borzești” (Eusebiu Camilar), „Muma lui Ștefan cel Mare și Daniil Sisastru” (D. Bolintineanu), iar la pagina 65: „Cum era Bucureștiul odinioară” (M. Sadoveanu). Aceasta ar însemna o precizare a predării lecturii literare și ar preîntîmpina și nedumerirea învățătorilor asupra momentului și locului introducerii lecturii respective. Manualul de citire pentru clasa a IV-a este un izvor de cunoștințe pentru e-

levi, dar și un mijloc de formare a unor priceperi și deprinderi din diferite domenii de activitate. Un astfel de conținut variat ridică firește și anumite probleme de transmitere a lui, de accesibilitate pentru elevi, mai ales dacă ținem seama că în anumite lecții dăm copiilor noțiuni în care prezentăm progresul social-economic al țării sau aspecte din progresul tehnico-științific. (De pildă, la lecția „Podoabe ale Argeșului”, elevii înțeleg noțiuni ca hidrocentrale, turbină). Introducerea unei asemenea noțiuni trebuie făcută însă cu multă grijă și discernămint.

Inv. IOANA DRAGNE
Școala generală nr. 48, din București

Pentru consolidarea cunoștințelor

Pentru a spori eficiența lecțiilor de istorie din manualul de clasa a IV-a cred că ar putea fi introduse și anumite lecții de recapitulare. Asemenea lecții, după părerea mea, și-ar putea găsi locul în manual după lecțiile: „Moldova în timpul lui Alexandru cel Bun”, „Anul revoluționar 1848 în Țara Românească”, „Unirea Transilvaniei cu România în 1918” ș.a. După această ultimă lecție citată cred că am putea introduce în manual o lecție de recapitulare cu titlul: „Lupta poporului de-a lungul vremii pentru independență”. De asemenea, tot cu titlu de sugestie, cred că ultima lecție din manual ar putea fi urmată de o lecție de recapitulare cu un caracter de sinteză mai larg: „Poporul muncește și luptă pentru pace și fericirea sa”. Asemenea lecții de recapitulare au fost prevăzute și în manualul de istorie de clasa a IV-a din anul 1960 și sînt prevăzute și în manualul de geografie pentru aceeași clasă, în vigoare astăzi. Există deci un precedent, o bună experiență. Propun, de asemenea, ca și în manua-

lul de istorie, elevii să fie ajutați în însușirea materiei studiate și prin hărți istorice, așa cum sînt cărțile geografice. Asemenea hărți ar putea avea trecute pe ele localitățile istorice vechi și foarte vechi (dintre care unele chiar dispărute), orașe mari, anii anumitor războaie, lupte, greve: de asemenea, pe aceste hărți ar putea fi trecute și fostele capitale ale țărilor românești: Tirgoviște, Suceava. Am putea găsi în manualul de istorie și hărți economice, în care să fie trecute principalele construcții și obiective economice realizate în anii construcției socialiste. Toate acestea pot fi realizate cu respectarea riguroasă a principiului prevenirii supraîncărcării elevilor. Hărțile istorice constituie un instrument de lucru pentru elevi de o valoare inestimabilă. Ele îl ajută atât la sintetizare, cât și la concretizarea unor anumite fapte din istoria Patriei.

Inv. VICĂ P. NICOLAR
directorul Școlii generale din comuna Verbicioara, jud. Dolj

Să modernizăm predarea istoriei și la clasa a IV-a

Printre obiectivele pe care ni le propunem în acțiunea de îmbunătățire a procesului de învățămînt la clasa a IV-a cred că putem înscrie și problema modernizării predării istoriei. (Există la această clasă un manual de istorie deosebit de manualul de citire.) Modernizarea predării obiectului istoriei cred că trebuie privită sub două aspecte: în primul rînd, concepția manualului, iar în al doilea, sub raport metodologic. În ce privește concepția, cred că nu s-a făcut un salt corespunzător în elaborarea manualului de istorie pentru clasa a IV-a. (Manualele seamănă unele cu altele, fie că sînt vechi sau noi.) Sub raport metodologic, a rămas la același nivel scăzut. Nu a pătruns nimic în noul manual din metodele active de predare și învățare a istoriei patriei de către elevii de clasa a IV-a.

Nu mi se par fericite alese nici titlurile unor lecturi din manual și am să dau cîteva exemple. O lecție se cheamă astfel: „Io, Mircea, mare voievod și domn și vremea lui”; o alta are acest titlu lung și întortocheat: „Luptele de apărare conduse de Iancu de Hunedoara împotriva cotoropirii otomane”. Mă întreb: oare nu se puteau spune mai simplu: „Mircea cel Bătrîn” (pentru prima lecție citată) sau „Iancu de Hunedoara și luptele cu turcii” (în cazul celei de a doua lecții amintite?). Nu are nici-un rost să obligăm elevii noștri să memoreze astfel de titluri greoaie și pretențioase ca formulare.

Inv. ELISABETA ȘTEFANIȚA
Școala generală din Cosăuț,
Comuna Breznița-Motru jud. Mehedinți

Tărani moldoveni și munteni din Divanul ad-hoc

Două documente — o singură limbă

De multe veacuri și de pretutindeni, din Țara Românească din Moldova și din Transilvania, românii înțeleseseră semnificația profundă a faptului că au „aceiași început, același nume și aceeași limbă“.

În pragul anului 1859, al acelui neuitat ianuarie al Unirii, ideea unirii adunase sub steagul ei impunător masele cele mai largi ale întregului popor, cu toate stavilele și cu toți numeroșii adversari puternici.

În Focșani, la Milcovul care a dispărut „dintr-o sorbire“ ca barieră din calea Unirii, locuitorii trăiau zilele premergătoare marilor evenimente istorice. Prin oraș, de-a lungul unui pirișăș al Milcovului, se afla linia de demarcație între Focșanii-moldoveni (cu Bachus călare pe un butoi, ca sigiliu al urbei) și Focșanii-munteni (cu sigiliu un cal în fugă).

În Focșanii-moldoveni trăia poetul Dimitrie Dascălescu (tatăl Elizei care a fost soția arhitectului Ion Mincu), iar în Focșanii-munteni, ca ofițer, se afla poetul Grigore Alexandrescu (căsătorit cu o localnică, Raluca lui Gavrilă Stamatiiu). Amândoi poeții, dând glas luptei maselor, au scris versuri înaripate, cîntînd Unirea românilor. Așa cum, cu aproape un veac și jumătate mai înainte, Dimitrie Cantemir și Constantin Cantacuzino Stolnicu, scriseseră — unul în Iași, celălalt în București — despre originea română a românilor, și cei doi poeți — unul pe un mal, celălalt pe altul al firavului pirișăș de demarcație, scriau despre Unire, ca despre cea mai înaltă îndatorire patriotică a etapei lor istorice.

Poetul Dimitrie Dascălescu scrie plin de ură împotriva dușmanilor Unirii — elementele conservatoare din rândurile marii moșierimi — pe care îi numește „strigoii“, și cu care își intitulează poezia apărută în ziarul „Steaua Dunării“. Iată versurile sale:

In Obșteasca Adunare
Am văzut cîțiva strigoi
Ce strîmbau care de care
Toți uitîndu-se la noi.
Deputați! Grija e mare
Cătași bine printre noi
In Obșteasca Adunare
Am văzut cîțiva strigoi.

Țara noastră reinviază
Voi sînteți copiii săi,
Eu cu drept acum speriez
Ca să scape azi de răi;
S-a dus vremea tristă-n care
Ne minau chiar ca pe boi;
Fraților, în Adunare
Am văzut cîțiva strigoi.

Saltă inimile-n piepturi
Glasul vostru ascultînd
Noi s-avem a noastre drepturi
Deci voi mergeți proclamînd;
Reîntiere, îndreptare
Mîntuire de nevoi.
Fraților, în Adunare
Am văzut cîțiva strigoi.

Cu aceleași simfîminte și cu aceeași fierbinte dragoste față de patria pe care, ca și Bălcescu o vedea prosperînd peste decenii și peste secole, poetul Grigore Alexandrescu își intitulează poezia sa „Unirea Principatelor“ și scrie plin de înflăcărarea celui mai cald patriotism despre: „Vechea carte a istoriei străbune“. Iată și poezia sa:

Cînd citim în vechea carte a istoriei străbune
Virtuți mari, ilustre fapte ale nației române,
Care inimă stă rece? care suflet nemișcat?
Cine n-are dor să vadă țara sa în fericire,
Cu legi bune, cu legi drepte, în țară și unire,
Cultivînd artele păcii pe al său pămînt bogat?

Fiii voștri vor ascunde a lor frunte în țărînd,
Dacă voi acum veți pierde marea cauză română,
Prin meschine interese ce-n mici inimi locuiesc:
Timpul trece, omul pierе, dar a patriei iubire
E averea cea mai rară, cea mai scumpă moștenire,
Ce de la părinți de merit, nobili fiii o primesc.

În Focșanii care au devenit, cu anii simbol al Unirii, doi poeți ne-au lăsat, în fapt, în două versiuni, o singură poezie: aceea a dragostei de țară și a ubirii de neam. Sunt două documente care ne vorbesc despre aceeași limbă românească scrisă și vorbită în Moldova și în Țara Românească.

C. ȘTEFAN

IAȘI

7 octombrie 1859

„Unirea Principatelor într-un singur stat este firească, legiuită și neapărată, pentru că în Moldova și Valahia sîntem același popor, omogen, identic, ca nici un altul, pentru că avem același început, același nume, aceeași limbă, aceeași religie, aceeași istorie, aceeași civilizație, aceeași instituții, aceleași legi și obiceiuri, aceleași temeri și aceleași speranțe, aceleași trebuințe de îndestulată, aceleași hotare de păzit, aceleași dureri de trecut, același viitoriu de asigurat și, în sfîrșit, aceeași misie de implinit“.

Mihail Kogălniceanu
(Din discursul rostit în fața Adunării
ad-hoc a Moldovei).

BUCUREȘTI

9 octombrie 1859

Locuitorii a
popor omoge
aceiași nume,
eași civilizare
rie, aceeași
vuri, aptitud
ineungiura; a
leași păsur
aspirări, euga
easi misiune
pentru toate

(Din
ad-hoc
Ro.

File din cartea de aur a istoriei noastre

(Urmare din pag. 1)

Unitatea etnică, ca și existența unor permanente legături economice între cele trei provincii românești, au fost factori hotărîtori care au contribuit la formarea și întărirea unei active solidarități între masele populare din Transilvania, Moldova și Țara Românească în lupta comună împotriva invadatorilor străini. Dînd expresie acestei identități de interese, pe linia apărării comune a independenței împotriva pericolului și jugului otoman, circumstori înțelepți și mari conducători de oști din cele trei principate — din șirul cărora se desprind figurile mărețe ale lui Iancu de Hunedoara, Ștefan cel Mare, Ion Vodă cel viteaz și ale altor domni — se vor strădui să realizeze în decursul vremurilor, în diverse chipuri, o forță militară puternică prin alianța țărilor române, văzînd în aceasta singura cheazăsie a apărării independentei lor. Unor tendințe și scopuri asemănătoare i-au fost subordonate, la sfîrșitul secolului XVI și începutul secolului XVII, strădanile mare-lui domn al Țării Românești, Mihail Viteazul, care a reușit chiar, în anii 1599-1600, să unească Țara Românească, Transilvania și Moldova într-un singur organism politic, sub conducerea sa.

În secolul al XIX-lea, cînd — odată cu dezvoltarea noilor relații de producție capitaliste — la comunitatea de origine, de limbă, de factură psihică și de teritoriu, se adaugă o deplină comunitate de interese economice, care cer imperios formarea unei piețe naționale unice, conștiința națională se afirmă tot mai puternic. Adăugarea la factorii amintiți a acestui ultim factor hotărîtor, în afara căruia nu poate fi concepută existența unei națiuni, a creat — în cadrul procesului general de formare a națiunilor în Europa — premisele formării națiunii române moderne. De acum înainte unitatea națională nu numai că devenea posibilă, dar era chiar imperios necesară, cerută de întreaga evoluție social-economică și politică a poporului nostru. Ideea unirii își găsește din această cauză, oglîndirea în concepțiile social-politice ale revoluționarilor înaintași de la 1848. Păcîndu-se ecoul maselor largi populare, aceștia au exprimat în mod deschis voința de Unire a poporului român, însuflețînd mișcarea de mase, ce a căpătat o istorică concretizare în actul de la 24 Ianuarie 1859.

Diferitele forțe sociale ale națiunii erau de acord cu privire la necesitatea de a înfăptui Unirea, dar în funcție de interesele imediate sau mai îndepărtate ale claselor pe care le reprezentau, ele au înțeles în mod deosebit conținutul acesteia.

Cele mai hotărîte purtătoare ale ideii Unirii au fost masele populare, care vedeau în făurirea statului unitar calea spre eliberarea socială și politică, spre crearea unei țări noi, democratice și independente. Crunt exploatarea și asuprită, țărănimea lega de Unire dorința fierbinte de a se elibera de iobăgie și de jugul otoman, „Dorința cea mai mare... este căderea boierescului... — se arăta în jalba adresată Divanului ad-hoc din Moldova, al cărei prim semnatar era Ion Roată din Vrancea, „vroim să scăpăm, vroim să

ne răscumpărăm din robia în care sîntem... să nu mai fim ai nimănui, să fim numai ai țării și să avem și noi o țară“.

De pe poziții asemănătoare au acționat masele orășenești în vederea Unirii. Însufleții de patriotism și interesată în adoptarea unor reforme economice și sociale, țirgoveții, meseriașii, lucrătorii din ateliere și manufacturi au jucat un rol important în realizarea Unirii.

Burghezia, interesată în crearea unei piețe interne largi și în obținerea unor posibilități mai mari de a participa la conducerea statului, era, în general partizană a Unirii și a acționat pentru realizarea ei. Particularitățile istorice concrete în care această clasă socială s-a format, constau în faptul că o anumită comunitate de interese economice cu o parte a moșierimii și, mai ales, teama de lupta revoluționară a maselor, au făcut ca o parte a burgheziei românești să acționeze în vederea înfăptuirii Unirii pe calea înțelegerii cu marii proprietari. La lupta pentru Unire s-a alăturat și o parte a boierimii, numită liberală, reprezentată mai ales de boierii interesați într-o dezvoltare mai intensă a comerțului cu cereale.

Potrivică Unirii s-a declarat, și a acționat în acest sens, o parte a marii boierimi, care, temîndu-se că-și va pierde latifundiile, se împotriva cu înverșunare oricăror schimbări politice și sociale.

Cu toate că, în esența sa, actul istoric al Unirii a avut un profund caracter intern, fiind rezultatul luptei maselor populare pentru emancipare socială, unitate și independență națională, suzeranitatea turcească, precum și situația geografică a țărilor române la confluența de interese a celor 3 mari imperii absolutiste, Austria, Rusia, Turcia și a altor mari imperii europene — au făcut din Unirea Principatelor Române o problemă internațională de mare însemnătate, obiect al dezbaterilor și contradicțiilor dintre aceste puteri.

O serie de țări ca: Franța, Rusia, Sardinia au susținut, în limita propriilor interese proprii, cauza Unirii Principatelor Române. Turcia, Austria (aceasta din urmă temîndu-se că Unirea celor două Principate va fi un indemn de eliberare de sub dominația Imperiului habsburgic a celeilalte provincii românești — Transilvania) și Anglia au fost cei mai hotărîți oponenți ai Unirii, luptînd pe toate căile împotriva dorinței legitime a poporului român.

Toate aceste contradicții de interese și rivalități dintre marile puteri europene și-au pus amprenta asupra desfășurării evenimentelor din cele două principate, evenimente care, în cele din urmă, aveau să ducă la înfăptuirea Unirii. Sub presiunea maselor și la protestul Franței, urmată de Rusia, Prusia și Sardinia, Poarta a fost nevoită să anuleze alegerile măsluite pentru Divanul ad-hoc din Moldova. Noile alegeri din Moldova au dat o majoritate zdrobitoare adeptilor Unirii. În aceste împrejurări, într-o atmosferă de puternic entuziasm patriotic, atît Adunarea din Moldova, cît și cea din Țara Românească s-au pronunțat în unanimitate, pentru Unirea celor două Principate. Dar marile puteri, înfrunite în Conferința de la Paris din

ȘTI

elor Principate „sint un singur identic ; că au aceeași origină, aceeași limbă, aceeași religie, aceeași tradițiune, aceeași instituțiuni, legi, obiceiuri, moravuri ; aceleași primejdii a aceleași trebuințe a mulțumi ; aceleași temeri, speranțe, suveniruri, instincte ; aceeași ursită, același geniu, același suflet“ și „...reclamă a lor Unire...”.

atul dezvoltător votului Adunării „Țării Românești” semnat de C.A. G. Golescu, Șt. Golescu și alții).

august 1859, au refuzat poporului român dreptul la Unitate, impunându-i un regim constituțional hibrid.

Masele populare, conduse de înflăcărații patrioți ai vremii, n-au înțeles să renunțe, însă, la Unire. Folosind cu pricepere contradicțiile existente în sinul marilor puteri și în ciuda unor aprigi dispute și contradicții interne, Adunările electice din Moldova și Țara Românească au ales, la 5 și respectiv la 24 ianuarie 1859, un domn comun în persoana lui Alexandru Ioan Cuza, revoluționar pașoptist, cunoscut pentru activitatea sa progresistă și pro-unionistă.

Dubla alegere a lui Cuza, act prin care se consfințea voința de Unire a poporului român, a fost opera maselor populare. E de ajuns să amintim că la București, de pildă, în aceste zile, 30 000 de oameni — lucrători, comercianți, țărani din împrejurimi — au înconjurat zile întregi dealul Mitropoliei, impunând Adunării electice, la 24 ianuarie, alegerea lui Cuza ca domn al Țării Românești.

Unirea Principatelor Române a constituit un moment important în șirul luptelor eroice duse de poporul nostru pentru eliberarea sa socială și națională. Actul de la 24 ianuarie 1859 are o importantă primordială în istoria țării noastre. Înfiptuirea Unirii a creat premise pentru cucerirea, prin jertfele de sînge ale ostașilor români, a independenței naționale în 1877, a contribuit la adoptarea unor reforme social-economice care au permis dezvoltarea mai largă a forțelor de producție. Punind bazele statului național unitar român, Unirea a însemnat actul de naștere al României moderne. Ea a constituit o etapă esențială pe drumul unității naționale, a cărei desăvârșire avea să se înfiptuiască, ca urmare a luptei și voinței maselor, în cel de al doilea deceniu al secolului următor.

Înfiptuit de masele populare, actul istoric al Unirii nu le-a adus acestora și satisfacțiile social-economice și politice scontate. Ca de altădată ori în istoria noastră, rezultatul luptei maselor au profitat clasele exploatare. Procesul de coalizare dintre burghezii și moșierime, al cărei prim rezultat a fost înlăturarea domnitorului Cuza, a continuat și s-a adîncit în deceniile ce au urmat, constituind o stavilă în fața progresului economic și social-politic al țării.

Impotriva politicii antipopulare a claselor dominante au luptat cu eroism masele populare. Cele mai bune tradiții ale poporului nostru, care și-au găsit o expresie vie în lupta pentru înfiptuirea Unirii, au fost preluete și înlătuite de proletariat, clasa cea mai înaintată a societății.

Eliberat de exploatare și asupra, sub conducerea înțeleaptă a Partidului Comunist Român, poporul nostru păște ferm pe drumul deschis de perspectivă luminoasă a făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate.

Cinstind glorioasele tradiții de luptă ale strămoșilor săi, națiunea română, liberă și fericită, se afirmă azi, tot mai mult în fața întregii lumi, cu strălucite victorii în toate domeniile de activitate. Rezultat al luptelor multiseculare duse cu perseverență de un popor viteaz, harnic și talentat, pentru libertate și independență națională, România socialistă de azi reprezintă o chintesență, o transpunere în viață a celor mai nobile idealuri ale făuritorilor Unirii, a tuturor aspirațiilor pentru care s-au jertfit de-a lungul veacurilor cei mai buni fii ai poporului român.

MĂRTURII — EVOCĂRI

Din presa vremii

Unirea se înfiptuise. Ziarul ieșean „Steaua Dunării” scria cu litere mari pe prima pagină : „Vivat România unită și suverană”.

În numărul 22 din 31 ianuarie 1859, ziarul publică mesajul Adunării electice din Iași către Adunarea electivă din București : „Chemînd voi la tronul Principatelor-Unite pre alesul Moldovei, prin însăși aceasta ați pus în lucrare marea și eterna dorință a nației noastre : Unirea țărilor surori ! Glorie dar vouă, o voi demni fii ai României ! Unind sufragiile voastre cu sufragiile noastre și ridicînd pe întrunitul tron al lui Ștefan cel Mare și al lui Mihai Viteazul, pe Alexandru Ioan I, voi ați dat lumii o dovadă că antica virtute Romană încă n-au perit din inima colonilor lui Traian, voi v-ați făcut gloria familiilor voastre, voi ați îmbogățit istoria modernă a Românilor, cu cea mai frumoasă a ei pagină”.

În același ziar a fost publicat și cuvîntul adresat de Domnitor către deputații veniți din București : „În ochii mei actul ce l-ați săvîrșit este triumful unui principiu mintuitoriu ce viează cu tărie în inimile Românilor, principiu frăției Românești ! El ne-au scăpat de pierzare în trecut, el ne revie în timpul de față, el ne va duce la bine și la mîrire în viitor. Să trăiască dar frăția românească ! Să trăiască Principatele—Unite !”

D. Bolintineanu :

„Cu inimile pline de speranță“

Din ziua cînd Adunarea națională se pronunță cu atîtă mîrire pentru Domnul Moldovei Alexandru Ion I, noi considerăm Principatele-Unite pentru totdeauna ; din acea zi nu mai sînt valahi și moldoveni, din acea zi românii de dincoace de Milcov se bucură de aceeași libertate de care se bucură Moldova sub Alexandru Ion I. Dacă Adunarea, dacă poporul, dacă armia, dacă junimea, dacă nația română a salutat cu transport de fericire această alegere, a făcut-o nu pentru persoana Domnului din Moldova, dar pentru că Domnul Moldovei este simbolul unirii țărilor ; pentru că Moldova se bucură de o administrație demnă și de libertăți egale de care voiește și Valahia a se bucura. Românii au fost conduși în această alegere de setea de libertate și de naționalitate ; și au făcut simbută o faptă ce este unică în analele istoriei românilor. Ștefan, Mihai și alți domni, în floarea puterii lor, au cîntat să unească țările ; le-au unit pentru cîva timp ; dar cu puterea armelor și o unire ieșită din sînge de frate, nu putu să trăiască mult. Ideile timpului umbrite de barbarie contribuîră să surpe această înfrățire udată de sînge. În epoca noastră, țările caută să se unească, inspirate de simțimentele mai înalte, și românii din Valahia aleg Domn lor pe Domnul Moldovei de bunăvoie și cu inimile pline de speranță în unire.

(Din ziarul „Dimbovița”, nr. 32, 1859, 28 ianuarie).

N. T. Orășanu :

Poporul impune

Pe la șapte ore dimineața, vedea cîteva grupe de popol, care urca dealul Mitropoliei, și o mulțime de oameni, de toate clasele și de toate vîrstele, pornind din diferite puncturi ale Capitalei și îndreptîndu-se către catedrală, de unde era să rezulte fericirea sau nenorocirea țării lor. Pe la opt ore, cîteva mii de popol, reunite pe dealul Mitropoliei, făcea intrarea sa triumfală în intru, fără a mai găsi de astă dată intrarea poprită. Către zece ore curtea Mitropoliei era tot așa de plină ca și în ziua trecută.

Guvernul însă parea decis a întrebuița cele dupe urmă espediente ca să facă să triumfe candidatul său de predilecțiune, Bibescu sau Știrbei. Ro-

Alexandru Ioan Cuza

mânii erau sătuli de guvernele acestor bărbați neplăcuți națiunii ; și poporul Capitalei otări a respinge forța prin forță, și a arăta că e mai lesne tiranilor a ședea pe baionetă decît a fi sustinții de baionetă. Acest principiu general așezat de primul căpitan al Europei, dupe stînga Sf. Elena, se adeveri la noi în timpul acestor trei zile ; ziua de 23 ianuarie dete lovitura cea mai mare puterii guvernului și demoraliză cu desăvîrșire pe inemicii popoului.

Popolul striga din toate puterile și din toate părțile : „afară oștirea” ; și o parte dintr-insul stringea batalionul de aproape și inghesuise pe soldați atît de mult încît nu se putea mișca, pe cînd altă parte năvălea la ușile Camerei, și se gătea a pătrunde în intru. La o lovitură de picior ce dedea uși principale, intrarea mi se deschise, și o prind pe ceilalți de a mă urma, făcui vreo trei pași în intru și strigai deputaților surprinși : „Goniți oștirea, domnilor, sau nu mai răspundem de viața dumneavoastră”.

(Din „O pagină a vieții mele sau 22, 23 și 24 ianuarie 1859”, București, Impremia Națională, 1861).

I. L. Caragiale :

Se ridicaseră sufletele...

Sînt aproape cincizeci de ani de cînd am fost față la o strălucită solemnitate. Era găzduit în Ploiești, Cuza Vodă, Primul Domn al țărilor unite, înconjurat de toți notabilii orașului și de mulțimea popoului, venea să asiste la deschiderea anului școlar.

Într-o baracă vastă, unde se țineau, după metoda lankasteriană, cursurile de clasa întia și a doua primară, plină de copii, care de care mai sărăcuți, îmbrăcați de sărbătoare — stam toți în picioare, tremurînd de neastîmpărul emoției.

Deodată se aud afară de departe urale zguduitoare ; încet-încet, se apropie... în sfîrșit !... vine... vine... A venit... Drepti !

Smirna toți ! și dă toate piepturile,

la comanda neuitatului nostru dascăl, inimosul Basile Drăgoșescu, pornește un iurcît ura ! de pîrîie din incheieturile bătrînelor ei drine vasta baracă.

Vodă s-a oprit în prag, se uită la noi dintr-un capăt la altul al șirului de bănci, și cu glas măreț ne strigă :

— Să trăiți, băieți !

Iar noi, încă de trei ori ura !

Vodă s-așază lîngă catedră pe un jeț mare, și toată lumea, fiecare după potrivă lui, de jur împrejur.

Dascălul nostru, adînc emoționat, cu spatele la tablă și cu fața către Domn zice, d-abia stăpînîndu-și tremurările bărbii :

— Măria Ta, Dumnezeu știe numai ce se petrece acuma în sufletul unui biet dascăl ca mine, venit aici din pîrșile românești de dincolo. Rog pe Dumnezeu să te fte sănătos și voinic pentru fericirea poporului românesc. Mînea, brațele, singele nostru și al acestor copii sînt de-acuma închinată Neamului Român, Patriei Române, Domnului Român, Mariei Tale !

La aceste vorbe, toată lumea s-a ridicat în picioare, și Vodă asemenea ; nimini nu mai putea sta jos — prea se ridicaseră sufletele.

(Din „Peste 50 de ani”, publicat în „Universul”, 1909, 18 mai).

Tudor Arghezi :

24 Ianuarie

Prin cîte emoții n-a trecut poporul românesc despărțit pînă atunci, prin politica și silnicile marilor puteri (mari prin teritorii) și puternice (militărești) !

Pe cînd Europa se chibzuia cum și cît avea să admită un nou stat național, Românii, inteligenți și subtili, au găsit formula originală, alegînd în acelaș timp un acelaș Domnitor în Muntenia și Moldova. Un singur om, o singură persoană, vădită personalitate, într-o mîină cu un principat și într-alta cu celălalt, le-a ridicat pe inimă, le-a strîns laolaltă într-o îmbrățișare și nici o dușmănie nu le-a mai putut dezbină, România de azi și de totdeauna. (Din „Scînteia”, nr. 6870, 1966, 24 ianuarie).

Contribuția activității pionierești la formarea atitudinii înaintate față de învățatură

(Text prescurtat din raportul prezentat la Plenara Consiliului Național al Organizației Pionierilor)

Vineri 18 ianuarie a.c. a avut loc în Capitală, Plenara Consiliului Național al Organizației Pionierilor. Plenara a analizat contribuția activităților pionierești la formarea în rândul copiilor a atitudinii înaintate față de învățatură, la educarea lor în spiritul dragostei de muncă, stabilind căile în vederea creșterii contribuției organizației pionierilor la învățatură, în strinsă conlucrare cu școala și U.T.C., a Hotărârilor Plenarei C.C. al P.C.R. din iunie 1973 cu privire la dezvoltarea și perfecționarea învățămîntului din țara noastră. De asemenea, a fost aprobată activitatea internațională desfășurată de organizația pionierilor în anul trecut.

La discuții au participat tovarășul ION TRAIAN ȘTEFĂNESCU, prim-secretar al Comitetului Central al Uniunii Tineretului Comunist, ministru pentru problemele tineretului, TRAIAN POP, adjunct al ministrului educației și învățămîntului, general maior CONSTANTIN STAN, prof. ALEXANDRU ȘOAREC, directorul Școlii generale din comuna Padina, județul Buzău, prof. MARIA DIACONU, comandant-instructor de unitate în județul Bihor, acad. EUGEN PORA, muncitoarea EUGENIA IVAN din Filiași, județul Dolj, instructor U.T.C., conf. univ. ACULIN CAZACU, prof. RADA MOCANU, inspector general școlar la Inspectoratul școlar județean Ilfov, prof. VIORICA PARASCHIVESCU, președintele Consiliului județean Iași al Organizației pionierilor, prof. LUDOVIC BALAZS, președintele Consiliului județean Harghita al Organizației pionierilor, prof. ELENA HONDREA, președintele Consiliului județean Vaslui al Organizației pionierilor, ION RADU, președintele Comitetului de părinți de la Școala generală nr. 3 din Roman și pionieri, locțiitor ai președintelui din județele Brașov, Tulcea, Dolj; Brăila, Dimbovița, Argeș și Vilcea.

În încheierea lucrărilor, a luat cuvîntul tovarășul ȘTEFAN ANDREI, secretar al C.C. al P.C.R.

Exprimîndu-și adevărată deplină față de politica înțeleaptă pe care Partidul Comunist Român o promovează în opera de făurire a societății socialiste multilaterale dezvoltate în țara noastră, în acțiunea de perfecționare și integrare a învățămîntului în efortul general de ridicare a României pe noi culmi de bunăstare și civilizație, Organizația pionierilor își propune drept sarcină fundamentală și permanentă să participe cu toate mijloacele de care dispune la dezvoltarea învățămîntului, la amplul proces de desfășurare a muncii de educație comunistă, de pregătire pentru viața a tinerei generații, la stimularea atitudinii înaintate a pionierilor și școlărilor față de învățatură, sprijinirea multilaterală și activă a școlii în îndeplinirea sarcinilor sale.

Prin întreaga sa activitate, pionieria cultivă, împreună cu școala, odată cu responsabilitatea elevilor față de învățatură, inițiativa, spiritul tovarășesc de colaborare și cooperare, motivația social-politică a învățării, conștiința faptului că trebuie să se pregătească temeinic pentru a deveni viitori constructori ai comunismului în patria noastră.

Viața de organizație, cadru de formare a unei atitudini înaintate față de învățatură

Desfășurarea unei intense activități politice în cadrul organizației contribuie la crearea unui climat de interes, răspundere și conștiinciozitate față de învățatură în rândurile colectivului de elevi.

O puternică înțirire asupra atitudinii copiilor față de îndatoririle școlare exercită, după cum se cunoaște, pregătirea și primirea în organizație, precum și desfășurarea, an de an, într-un climat de entuziasm și răspundere, a alegerilor pionierești.

Dezvoltarea interesului și pasiunii pentru studiu, pentru lărgirea orizontului de cunoaștere, precum cultivarea aptitudinilor copiilor este influențată pozitiv și de adunările pionierești, al căror conținut reflectă — din ce în ce mai mult — preocuparea pentru educarea patriotică, intelectuală și moral-cetățenească a pionierilor și școlărilor.

În cadrul activității pionierești, al detașamentelor, și mai ales al grupelor, există o susținută preocupare a pionierilor pentru ajutorarea colegilor lor care, din diferite motive, înregistrează la un moment dat, rămîineri în urmă la învățatură. Pe cei care absentează

de la școală, din motive întemeiate, grupele de pionieri îi țin la curent cu desfășurarea lecțiilor, le transmit notițe și unele materiale bibliografice, îi ajută să-și însușească noțiunile mai dificile, sprijinindu-i activ să se întreprindă în viața clasei din prima clipă a reluării cursurilor. Sînt de asemenea ajutați cei care întâmpină dificultăți în însușirea unor discipline sau a unor noțiuni prin analiza și dezbaterile lor în comun, fapt ce sprijină reușita studiului individual. Activul pionieresc sprijină cadrele didactice prin mobilizarea elevilor la orele de meditație și consultație organizate pentru cei cu rezultate mai slabe la învățatură. În unele cazuri, ei pot participa, la solicitarea și sub îndrumarea cadrelor didactice, la desfășurarea acestor pregătiri.

Unul dintre obiectivele importante care stau în fața școlii și la îndeplinirea căruia Organizația pionierilor trebuie să aducă o contribuție mult mai activă decît pînă acum, este diminuarea pierderilor din învățămînt, pregătirea condițiilor pentru lichidarea repetenției la clasele I—IV și micșorarea numărului elevilor care înregistrează insuccese la învățatură în celelalte clase ale școlii generale de 10 ani. Grupele și detașamentele vor trebui să facă din problema calității activității de însușire a cunoștințelor de către toți elevii, fără nici o excepție, obiectiv de muncă primordial, de onoare și cinste, de manifestare a răspunderii și inițiativii pionierești.

Modalități proprii ale Organizației pionierilor de sprijinire a realizării legăturii învățămîntului cu viața

Una dintre cele mai importante contribuții aduse de Organizația pionierilor la sprijinirea școlii în domeniul legăturii învățămîntului cu producția, de viață, constă în activitatea tehnico-productivă desfășurată cu copiii în casele pionierilor și în școli, în stațiunile tinerilor naturaliști, în microceapeuri, în cercuri, — forme care sprijină activitatea din învățămînt și dezvoltă interesele, pasiunea pentru știință a copiilor, și în cadrul cărora pionierii și școlarii își formează deprinderi de minuire a aparatului moderne, de proiectare și construcție și de organizare a locului de muncă.

În Raport au fost prezentate și analizate numeroase forme de activități,

insistîndu-se pentru crearea cercurilor uzinale și extinderea vizitelor în întreprinderile industriale și agricole, pe șantiere, pentru extinderea dialogului dintre pionierii și oamenii muncii din producție, pentru participarea largă a pionierilor la dotarea școlilor cu colecții sau material didactic, pentru participarea la concursurile tehnico-științifice a unui număr tot mai mare de pionieri și școlari.

O altă modalitate, utilizată de organizație pentru legarea cunoștințelor de viață, constă în cunoașterea nemijlocită a realității prin vizite în fabrici și pe șantiere, prin drumeții, excursii și expediții, prilej de observare a fenomenelor naturii și a vieții social-economice, de exersare în practicarea unor metode științifice de cunoaștere. Creșterea în ultimul an a expedițiilor „Cutezători” la peste 1500 echipaje, cu aproximativ 25000 de pionieri și școlari, cuprinderea a sute de mii de copii în excursii și vizite, largă dezvoltare a drumeției în ospeție, sînt tot atîtea mijloace de îmbogățire a orizontului de cunoaștere a copiilor, de apropiere a lor de viață, de realitatea societății noastre socialiste.

Timpul liber al copiilor și valorificarea sa educativă în scopul dezvoltării personalității, a pregătirii pentru viață.

Pentru formarea multilaterală a personalității copilului, de o mare însemnătate este timpul liber al acestuia și modul în care este folosit.

O pirghie cu care Organizația pionierilor ar putea acționa mai eficient este aceea a trezirii interesului celui mai tinere generații pentru lectură, impulsivînd prin toate mijloacele care ne stau la îndemînă, dragostea copiilor față de carte, față de lectură. Pionierii sînt îndrumați să-și valorifice posibilitățile creatoare în domeniul poeziei, prozelor, teatrului școlar, prin intermediul cercurilor și cînaclurilor literare. Strîns legată de munca cu cartea este preocuparea pentru însușirea și perfecționarea cunoașterii limbilor străine, astfel încît — după cum se arată în Hotărîrea Plenarei C.C. al P.C.R. — „tineretul să le poată utiliza, atît ca instrumente de informare, cît și ca mijloc de comunicare”.

Petrecerea timpului liber în cadrul acțiunilor pionierești urmărește, totodată, dezvoltarea intereselor și aptitudinilor, promovarea jocului și formelor dinamice de activitate în mijlocul naturii, în aer liber, cultivarea sociabilității, spiritului de prietenie și bună conviețuire între copii.

Pregătirea pionierilor și școlărilor în vederea apărării patriei oferă, de asemenea, largi posibilități pentru dezvoltarea deprinderilor practice, de aplicare în viață a cunoștințelor tehnice,

științifice, de călire fizică și morală, de educație patriotică, dezvoltînd agilitatea, simțul de orientare și de observație, ingeniozitatea, rezistența la efort, spiritul de disciplină și de cooperare. Pregătirea pentru apărarea patriei aduce o însemnată contribuție la procesul general de educație comunistă a tinerei generații.

Conlucrarea Organizației pionierilor cu ceilalți factori în vederea asigurării unității și convergenței procesului educativ

Investite cu sarcina de a îndruma activitatea extrascolară pionierească a copiilor, cadrele didactice, comandanți-instructori, pedagogii experimentați, profund cunoscători ai universului spiritual al copiilor, muncesc cu entuziasm și inițiativă în cadrul detașamentelor și unităților pionierești, al consiliilor Organizației pionierilor, obținînd succese importante în munca educativă.

Consiliul Național al Organizației Pionierilor exprima cele mai vii mulțumiri conducerilor școlilor, tuturor cadrelor didactice pentru contribuția prețioasă adusă, sub conducerea organelor și organizațiilor de partid, la îmbogățirea conținutului educativ al activităților pionierești, la sprijinirea inițiativelor și acțiunilor organizației.

Organizația pionierilor colaborează strîns cu U.T.C. în întreaga acțiune de educație a copiilor și tineretului, inclusiv în ceea ce privește formarea atitudinii înaintate față de muncă și învățatură, față de progres. Participarea comună la activități variate, cimentează relațiile dintre membrii celor două organizații, realizează continuitatea procesului educativ. Experiența de pînă acum a demonstrat că instructorii uteciști muncitori exercită o puternică influență educativă asupra copiilor prin exemplul personal, prin participarea directă la viața și preocupările pionierilor, contribuind la formarea unei atitudini pozitive față de muncă, învățatură și viață.

O permanentă și susținută conlucrare realizează Organizația pionierilor cu familia, cu părinții elevilor, cu comitetele de părinți din școli. În conlucrarea sa cu familia, Organizația pionierilor pune accent și pe atragerea unui număr tot mai mare de părinți în sprijinirea activității pionierești de lărgire și consolidare a cunoștințelor dobîndite în școală.

Organizația pionierilor conlucrează, de asemenea, rodnic cu instituțiile de artă și cultură, cu societățile științifice, muzele, bibliotecile, editurile etc.

Toate succesele dobîndite se datorează grijii și dragostei cu care Partidul Comunist Român, organele și organizațiile de partid, toți comuniștii, se preocupă și îndrumă neîntrerupt activitatea comandanților-instructori, a pionierilor, munca de educație politică desfășurată de către consiliile organizației, în unitățile și detașamentele pionierești.

Plenara C.N.O.P. exprimă adevărată recunoștință Partidului Comunist Român, conducerii sale, secretarului general al partidului, tovarășului Nicolae Ceaușescu, tuturor comuniștilor, pentru tot ceea ce au făcut și fac ca tinerele vlăstare ale patriei să crească viguros, să se pregătească temeinic pentru muncă și viață. Asigurăm conducerea partidului, organele și organizațiile de partid că Organizația pionierilor va acționa pe mai departe cu răspundere și însuflețire pentru îndeplinirea exemplară a sarcinilor ce i-au fost încredințate, că va contribui activ, din toate puterile, la dezvoltarea și perfecționarea învățămîntului, la propășirea patriei.

Activități practice la Stațiunea micilor naturaliști la Palatul pionierilor din Capitală

Organizarea și îndrumarea muncii în laboratorul de matematică

Dotarea unui laborator școlar de matematică este foarte variată, ea depinzând în mare măsură de gama virstelor școlare ale colectivelor de elevi ce-și vor desfășura activitatea în laborator. Așa, spre exemplu, în laboratoarele pentru copiii de 6—11 ani predomină jocurile, iar în laboratoarele pentru licee vor fi nelipsite calculatoarele electronice de birou. În general, echipamentul laboratorului de matematică cuprinde: mijloace audio-vizuale moderne pentru dezvoltarea eficienței procesului de învățămînt; instrumente de calcul și de măsură; mașini simple; calculatoare de diverse tipuri; mașini „de învățat”; tipuri de experiențe realizate în fișe sau pe panouri pentru diferitele capitole de matematică școlară, precum și o gamă foarte variată de scule și materiale necesare efectuării lucrărilor de laborator. Un laborator de matematică poate fi amplasat în spațiu minim, prin transformarea unei săli de clasă.

În principiu, pentru garnitura completă a unui laborator de matematică, organizat în liceul de cultură generală, sînt necesare: o sală pentru lucrările de laborator; o sală-bibliotecă în care sînt amplasate și mașinile de calcul; o încăpere mai mică pentru pregătirea experiențelor de către profesori și un depozit de materiale. Sala în care se vor efectua lucrările de laborator este izolată fonic și prevăzută cu draperii pentru camuflaj. Ea este înzestrată cu mese de lucru dotate cu cîte patru sertare și patru scaune, o masă de lucru pentru profesor — catedra — așezată spre centru, o masă prevăzută cu cele necesare pentru copiat desene — așezată la periferie — instalații electrice cu acces la fiecare masă, dulapuri așezate pe pereți și prevăzute cu rafturi indexate pentru păstrarea diverselor materiale. În sală, pe unul din pereți, există două table fixe sau două table mobile-suprapuse (una din ele putînd păstra în timpul explicațiilor schemele și desenele necesare unor lucrări). De asemenea, din dotare face parte și aparatul de proiecție, însoțit de un ecran pentru proiecții — așezat pe același perete cu tabla —, eventual un televizor și un aparat de radio. Se mai află și mașini de calcul de diferite tipuri, păstrate de regulă în dulapuri. Tot aici se găsesc o serie de panouri pentru expunerea unor lucrări reușite, a unor modele matematice, ori experiențe de laborator. Această sală trebuie prevăzută în mod obligatoriu cu cel puțin o chiuvetă și o trusă sanitară. A doua sală, izolată fonic, va fi organizată ca bibliotecă de matematică. Aci se află literatura matematică necesară parcurgerii și dezvoltării cunoștințelor din programele școlare, literatură axată pe probleme ale lucrărilor de laborator, probleme cu caracter aplicativ, precum și probleme legate de jocuri și recreații matematice. În cadrul bibliotecii, care este prevăzută cu rafturi și cu mese de studiu pentru cititori, se mai află și o serie de truse de lucru, rigle de calcul etc. Adeseori, tot aici, se află și calculatorul împreună cu aparatura sa anexă. În bibliotecă există un fișier pentru lucrările prevăzute în programul de lucru al laboratorului. Pentru fiecare lucrare există cîte o fișă în care se află schițate o serie de aspecte teoretice ale lucrării, modul de lucru și locul unde se află aparatura necesară. În bibliotecă își petrec o parte din timpul liber iubitorii de matematică. Ea poate deveni și sediu al muncii colective a catedrei de matematică din școală, loc pentru desfășurarea activităților facultative cu elevii. Din lipsă de spațiu, biblioteca de matematică poate fi folosită și ca bibliotecă de fizică, de chimie, ca și pentru limbile străine. În spațiul său ar putea fi organizată folosirea filmului didactic (aparate de proiecție), desfășurarea lecțiilor prin intermediul televiziunii școlare etc. În lipsa bibliotecii se pot organiza rafturile cu cărți de specialitate chiar în sala de lucrări practice a laboratorului, sub forma unei microbibliotecii.

Dintre componentele laboratorului nu poate lipsi depozitul de materiale, o sală mică, în care se află uneltele necesare pentru construirea de aparate și pentru pregătirea experiențelor. Tot aici, se află planșe și panouri cu lucrări de laborator, tablouri cu circuite electrice, truse de compas, truse și aparate de măsură, dispozitive pentru trasări de grafice etc.

Este desigur necesar ca în cadrul laboratorului să existe o încăpere, cu le-

gătură directă la depozit, în care să-și poată pregăti profesorul lucrările și să experimenteze noi teme de laborator. Lipsa unei astfel de încăperi poate fi suplinită uneori fie de sala depozitului, fie de cea a bibliotecii. Trebuie să subliniem totuși necesitatea înființării de laboratoare chiar și acolo unde nu poate fi amenajată decît o sală de laborator și un depozit de materiale.

Complexitatea activității aplicative de laborator, dotarea acestuia cu aparate și instalații din ce în ce mai complexe, necesitatea îndrumării elevilor în rezolvarea unor variate situații cu caracter tehnic, sau modelarea matematică a diferitelor situații tehnice, științifice, economice etc., toate acestea necesită din partea profesorului eforturi dirijate în vederea însușirii spiritului aplicativ al matematicii și a tehnicilor de laborator, a perfecționării măiestriei sale pedagogice în dirijarea muncii creatoare a elevilor, pentru aplicarea matematicii.

Așa, spre exemplu, în dirijarea activității de laborator a copiilor din ciclul elementar se poate începe cu organizarea unor jocuri matematice. Dealtfel, jocul matematic poate folosi școlarii de orice vîrstă, cu condiția să corespundă exigențelor impuse de vîrsta și experiența lor.

De exemplu, elevii pot fi îndrumați să construiască figuri geometrice de

perimetru dat, de arie sau volum maxim. Uneori, elevii pot fi puși în fața unor strategii care să necesite parcurgerea unui drum de lungime minimă sau cu cheltuieli minime, alteleori, ei verifică prin măsurători și construcții adevăruri ce par destul de abstracte.

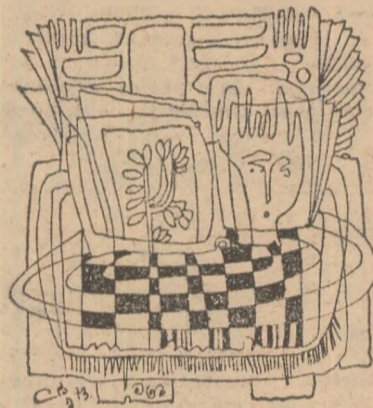
Participînd la organizarea și conducerea lucrărilor de laborator, elevii acestor colective pot înțelege mai bine faptul că alcătuirea unei fișe sau pregătirea unei lucrări necesită un studiu aprofundat al noțiunilor folosite, cunoștințe din domenii interdisciplinare, spirit practic, îndemnare, ingeniozitate tehnică. Ei pot obține pe această cale un surplus de experiență în studiul și aplicarea matematicii, în formularea și expunerea corectă a ideilor sale, în comunicarea lor prin intermediul cercului, al sesiunilor științifice sau al publicațiilor. Munca în laborator se poate desfășura individual sau în echipă. Atît munca din laborator, cît și cea din atelierele-școală sau din producție oferă largi posibilități pentru însușirea și practicarea spiritului de echipă în găsirea soluției optime.

Activitatea din laboratorul de matematică trebuie să fie organic legată de programa școlară a fiecărui an de studiu. O lucrare de laborator nu depășește în general timpul necesar unei ore obișnuite de clasă. Pentru elevii claselor speciale pot exista lucrări pre-

lungite de două ore, sau grupate pe sarcini realizabile în cîte o ora. Pentru cei care doresc să folosească o parte din timpul liber în laborator, se poate stabili un program special privind activitățile facultative din laborator.

Evidențierea și stimularea elevilor pentru creșterea eficienței muncii din laborator se realizează prin aprecieri în afara notei. deși nu ar fi exclusă și această cale în cazul parcurgerii organizate a unei programe de laborator, ca, spre exemplu, un laborator de informatică, sau de calcul, ori în cazul claselor de matematică. Dacă s-ar introduce, prin planul de învățămînt, o oră de laborator matematic săptămînal.

Prof. emerit GH. N. RIZESCU
Liceul „Dimitrie Cantemir”,
din București

Folosirea materialului de actualitate în lecțiile de geografie

Geografia este o știință dinamică, în continuă dezvoltare și îmbogățire, fapt ce obligă pe omul de la catedră la o susținută muncă de informare și documentare în legătură cu noul ce apare în diversele ei sectoare, atît pe plan național cît și pe întreg globul pămîntesc. Căci manualul de geografie, oricît de bine ar fi întocmit, nu poate să țină pasul cu ritmurile înalte ale dezvoltării științifice, social-economice și politice a lumii contemporane. Se întîmplă adesea că manualul se învechește sub raportul conținutului chiar înainte de a ajunge în mina elevilor, fapt ce reclamă punerea lui în concordanță cu realitatea zilelor noastre în continuă devenire.

Lucrul acesta este posibil numai dacă profesorul — preocupat în mod serios de perfecționarea sa profesională — urmărește cu interes și pasiune noul ce apare atît în orizontul local, cît și în presa cotidiană, emisiunile de radio și televiziune, în presa de specialitate și de largă informare.

În legătură cu predarea geografiei fizice, bunăoară, realitatea curentă ne oferă o serie de fapte noi, interesante, cum ar fi: reactivarea unor vulcani (spre exemplu, recenta erupție a vulcanului Helgafel din Islanda), rezultatele unor cercetări și explorări (mai ales în domeniul oceanului planetar), manifestarea unor fenomene cosmice deosebite (exemplu, apariția cometei Kohoutek), semnalarea unor seisme în diferite regiuni ale globului, înregistrarea unor fenomene meteorologice neobișnuite, cicloni, inundații catastrofale (cum au fost recent în Republica Bangladesh), secete pustiitoare (ca și cea din statele africane din sudul Saharei), după cum și unele fenomene de luncă și de pantă sau de altă natură, sesizabile adesea chiar în orizontul local.

În ce privește predarea geografiei continentelor (geografia economică și politică a lumii) aflăm zi de zi noi informații care oglindesc schimbările survenite pe harta politică și economică a lumii: succese ale luptei de eliberare națională și socială, realizări economice și schimbări ale hărții politice. Amintim, spre exemplu, recenta proclamare a Republicii Guineea-Bisau (la 24 sept. 1973), proclamarea autonomiei statului Papua-Noua Guinee (la 1 dec. 1973), războiul „coului” și problema apelor teritoriale, inaugurarea podului suspendat peste Bosfor (la 29 nov. 1973), începerea construcției tunelului pe sub Canalul Mînceii; aspecte ale poluării și problema protecției mediului geografic;

situația din Orientul Apropiat și penuria de petrol din lumea capitalistă etc.

Un important rol instructiv-educativ pot avea în acest cadru discuțiile purtate cu elevii în fața hărții, urmărind itinerarul și programul vizitelor făcute de tovarășul Nicolae Ceaușescu în unele țări africane, iar mai recent în unele state din America Latină și în S.U.A. Prin aceasta, elevii nu numai că își îmbogățesc volumul de cunoștințe geografice, dar în același timp își fundamentează convingeri politice și se pătrund de o legitimă mîndrie patriotică vîzînd cum sporește prestigiul României socialiste pe diferitele meridiane ale globului, datorită politicii de colaborare și pace promovată de P.C.R. în frunte cu secretarul său general.

Nu e lipsit de interes să amintim pe scurt uneori și să localizăm la hartă chiar și unele informații cu caracter sportiv, pentru care elevii manifestă întotdeauna interes și receptivitate.

În cadrul predării Geografiei R. S. România, realizările social-economice și îndrăznețele proiecte și planuri de viitor din amplul program de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, consemnate și comentate la locul și modul potrivit, largesc perspectiva lecțiilor, conferindu-le autenticitatea și încărcătura emoțională necesară cultivării convingerilor și sentimentelor patriotice la elevi. Desfășurarea lucrărilor pe șantierele hidrocentralelor Mărișel și Tarnața de pe Someș, a hidrocentralei de pe Lotru, a giganticei termocentrale de la Turceni; proiectul de amenajare complexă a Oltului (în final, 31 hidrocentrale, dintre care 4 se află în construcție) și de construire a canalului Dunăre-Marea Neagră sînt numai cîteva dintre realizările prezente sau de perspectivă care, amintite în clasă, produc întotdeauna puternice impresii asupra tineretului școlar.

Același efect pozitiv îl poate avea consemnarea participării României la diferitele expoziții și tîrguri internaționale, menționînd succesele repurtate de standurile românești distinse adesea cu diplome și medalii.

La lecțiile de geografie economică a patriei avem posibilitatea să folosim datele cele mai noi (însoțite de grafice și diagrame sugestive) în legătură cu realizările obținute în diferitele ramuri ale economiei, așa cum apar an de an în Comunicatul cu privire la îndeplinirea planului național de dezvoltare social-economică a R. S. România.

Iată doar cîteva date din vastul cîmp al noului, care, folosit cu pricepere, poate ajuta ca lecțiile noastre de geografie să oglindească amplu și autentic realitatea contemporană, înlesnind astfel cunoașterea de către elevi a dinamismului și complexității fenomenelor ce se petrec în mediul geografic.

În legătură cu aceasta, se pune problema modalității și momentului cel mai potrivit pentru utilizarea datelor noi și evenimentelor de actualitate în cadrul lecției de geografie.

Foarte adesea lucrul acesta se poate face și trebuie făcut în cadrul predării noilor cunoștințe. Mai poate fi menționat în momentul fixării sau amintit în timpul verificării cunoștințelor elevilor, ca o subliniere sau completare a unor răspunsuri. Se întîmplă însă uneori ca momentul potrivit să fie hotărît de clasă, prin întrebările puse de elevii dornici să obțină unele explicații și informații suplimentare. (Așa, spre exemplu, elevii mei — recent de tot — mi-au cerut lămuriri în legătură cu termenii „decibeli” și „barili” sau să le vorbesc despre importanța și evoluția cometei Kohoutek).

Dar pentru ca elevii să pună astfel de probleme este necesar ca profesorul să întretină în permanență dialogul cu clasa, încurajînd elevii să pună întrebări și să-și exprime nestingheriți și în mod deschis nedumeririle, opiniile și dorința de informare.

Alt aspect deosebit de important în legătură cu folosirea datelor noi în cadrul lecțiilor de geografie este ca vastul material ce ni-l pune la îndemînă realitatea, viața, să fie utilizat în mod selectiv, cu discernămint și în concordanță cu programa și sarcinile didactice ale școlii; să fie localizat la hartă și interpretat la nivelul de înțelegere al claselor cu care lucrăm, folosind mijloacele și metodele adecvate. Astfel de lecții contribuie la apropierea învățămîntului de realitatea concretă, dezvoltînd la elevi interesul pentru nou, pentru observarea și înțelegerea fenomenelor ce se manifestă în desfășurarea vieții contemporane. În același timp, pentru profesorul de geografie constituie o latură însemnată a preocupărilor sale de perfecționare profesională, de modernizare a procesului de învățămînt, de cultivare a spiritului novator în munca didactică.

Prof. emerit GHEORGHE BREHARU
Liceul „Petru Maior” din GHERLA,
jud. Cluj

„Vin' la Milcov cu grăbire...“

În Piața Unirii din Focșani a avut loc o amplă și emoționantă întâlnire a pionierilor și tinerilor pentru aniversarea actului istoric de la 24 Ianuarie 1859. Festivitatea s-a desfășurat la Borna de hotar, acolo unde Nicolae Iorga a lăsat pentru viitorime monumentul de hotar.

La sosirea în Piața Unirii a reprezentanților organelor locale de partid și de stat, a tovarășului Simion Dobrovici, prim-secretar al Comitetului județean de partid Vrancea, a tovarășului Virgiliu Radulian, președinte al Consiliului Național al Organizației Pionierilor, adjunct al ministrului educației și învățămîntului și a întregului Birou județean de partid, s-a desfășurat un frumos ceremonial pionieresc.

Festivitatea a reunit mii de tineri pionieri și tineri din 11 orașe ale țării, oaspeții ai pionierilor din Focșani. A avut loc un schimb de mesaje între reprezentanții pionieriei și s-au prezentat un vibrant montaj literar-muzical dedicat Unirii, precum și un moment alegoric în interpretarea actorilor Teatrului „Maria Filoti” din Brăila.

Tovarășul Ion Anastasiu, primarul municipiului Focșani, a rostit un cuvînt de salut adresat oaspeților.

Într-o atmosferă însuflețitoare, pionierii au adresat o telegramă Comitetului Central al Partidului Comunist Român, tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, o telegramă prin care s-au angajat, la istorica Borna de hotar, în Piața Unirii din Focșani, să învețe și să muncească neobosit pentru a deveni oameni de nădejde ai țării.

În încheiere, a avut loc o uriașă „Horă a Unirii” la care au participat mii de persoane.

Întîlnirea „Vin' la Milcov cu grăbire...”, devenită tradițională, a avut, în acest an, un emoționant caracter patriotic, bogate efecte educative.

Prof. NICOLAE BORNAZ
președintele Consiliului municipal
al pionierilor din Focșani

Muzeu de istorie locală

Pentru dezvoltarea sentimentelor de dragoste la elevi față de trecutul glorios al patriei, și pentru conservarea măririlor de istorie locală, la Școala generală din Veșel, județul Hunedoara, a fost amenajat un muzeu școlar.

Sub atenta îndrumare a profesorului de istorie, căutătorii de comori de aici îmbogățesc continuu acest mini-muzeu cu noi și noi exponate.

În ansamblu, cele câteva zeci de piese din epoca romană atestă bogata viață economică și

culturală din castrul de la Micia. Printre piesele mai importante, putem aminti: o sculptură în marmură — cap de biber —, un instrument muzical, un opaiț din ceramică, un ulcior de pe vremea dacilor, capul unei zeițe din ceramică, încununat cu spice de grâu, o cărămidă cu inscripția Legiunii a XIII-a Gemina. Colțul numismatic înscrie la loc de cinste două monede imperiale — denari din argint din secolul II e.n. Una din monede poartă pe a-

vers bustul lui Hadrianus, iar pe revers o baniță cu spice de grâu. Pe a doua monedă, pe avers, se vede bustul împărătesei Crispina, soția lui Commodus (175-192 e.n.), iar pe revers — zeita veseliei cu conul abundenței într-o mînă. Folosirea materialului de istorie locală oferă posibilitatea profesorului de istorie să concretizeze procesele istorice, asigurînd o fixare temeinică a materialului predat.

Prof. O. CRENGĂNIS
Deva

Educația patriotică a copiilor în mediul sătesc

În viața satelor noastre, în anii construcției socialismului, au survenit a-dinci transformări revoluționare. Viața copiilor de azi din mediul rural diferă mult de a copiilor de odinioară. Elevii noștri însă trebuie deprinși să nu rămînă indiferenți la aceste transformări, să cunoască trecutul de luptă nu prea îndepărtat al țării și al satului lor, să iubească toate cuceririle revoluționare din anii luminoși ai socialismului.

Cadrelor didactice, de indiferent ce specialitate, le revin sarcini de mare răspundere, în care inițiativa personală nu trebuie neglijată. Iată, de pildă, în fiecare sat s-ar putea înjgheba un muzeu sătesc, în care obiectele adunate să oglindescă viața din trecut a oamenilor de pe aceste meleaguri. În cadrul muzeului sătesc pot fi expuse și monografiile comunei și a școlii, întocmite de cadrele didactice, cu ajutorul inginerului agronom, al medicului și bătrînilor din sat, pe baza culegerii datelor necesare.

Un rol important în educarea patriotică a școlărilor îl reprezintă vizitarea muzeelor din vecinătate, iar în perioada vacanțelor — vizitarea unor muzee mari, de la orașe, a monumentelor istorice, sau naturale, cu ocazia excursiilor organizate, deoarece bogățiile și frumusețile patriei noastre, șantierul mari de lucru, trezesc în sufletul copiilor sentimente puternice de dragoste față de patrie, față de locul unde ne-am născut și am crescut. Urmăresc de cîteva ani încoace cu cîtă dragoste și mulțumire povestesc unui copii din comuna noastră. Cîțina, desrele cele văzute în excursiile organizate în Moldova, pe litoral, pe Valea Prahovei, Valea Oltului, în orașul Drobeta Turnu-Severin etc.

E bine ca elevii să fie îndrumați și mai mult, chiar și cei de la școlile de patru ani, ca în timpul drumețiilor să alcătuiască albume istorice, geografice, pe clase și individual.

Elevii ar putea aduna într-un caiet special legende istorice, culese de la bătrîni, fotografii, impresii de călătorie. În școli s-ar putea amenaja niște panouri înrămate, pe care să fie trecute numele luptătorilor din fiecare sat căzuți pentru eliberarea patriei, pentru libertate și independență, pentru construirea unei vieți drepte și fericite.

La serbările școlare ar trebui să punem în scenă mai multe piese de teatru cu conținut istoric, să punem accent pe poeziile și cîntecele patriotice, revoluționare, iar unele montaje literare și sezători să aibă ca temă dragostea de țară, de partid și de oamenii muncii.

În privința lecturii particulare, am putea recomanda copiilor noștri cărți cu conținut istoric, în care sînt redat fapte mărețe de vitejie, iar elevii care au darul de a povesti — să le povestească întregii clase.

Un pronunțat rol educativ îl pot avea cîntecele patriotice, de care vorbeam mai sus, cîntate la intrarea și ieșirea elevilor din clasă, precum și cu ocazia marșurilor, a drumețiilor, sau la practica productivă a elevilor pe lotul școlar.

Nu ar fi rău, după părerea mea, să se organizeze pe comune și pe județ concursuri între cei mai buni povestitori și recitatori, între cei mai buni soliști de muzică și dansuri populare.

Am arătat aici doar cîteva forme, în afară de cele multe existente și aplicate, fiind convins de deplin că toate cadrele didactice se străduiesc să-și ducă sarcinile la îndeplinire cu mult simț de răspundere, cu multă conștiințiozitate, obținînd rezultate cît mai frumoase în cinstea întîmpinării Congresului al XI-lea al P.C.R. și a celei de-a XXX-a aniversări a eliberării patriei noastre.

Prof. IOSIF ARDELEANU
comuna Cătina, județul Ciuș

COMITETELE DE PĂRINȚI

În numărul viitor al revistei, din 2 februarie a.c., va apărea textul integral al REGULAMENTULUI DE ORGANIZARE ȘI FUNCȚIONARE A COMITETELOR DE PĂRINȚI, DIN GRĂDINIȚE, ȘCOLI GENERALE ȘI ȘCOLI PROFESIONALE, aprobat de Ministerul Educației și Învățămîntului.

Semnalăm din vreme publicarea Regulamentului — în atenția educatoarelor, învățătorilor, profesorilor diriginți și președinților Comitetelor de părinți — deoarece redacția nu va putea satisface, după difuzare, nici o cerere ulterioară de exemplare din revistă.

Două expoziții

În cadrul concursului de desene pe teme patriotice, la care participă pionierii și școlarii din județul Dolj, au fost deschise două expoziții în comunele Cetate și Comoșteni.

Tinerii plasticieni amatori ai Școlii generale din Cetate au grupat desenele sub sugestivul generic „Stema țării”, iar cei din Comoșteni — „Țara mea”, prezentînd o suită de desene inspirate din chipul nou al patriei noastre socialiste.

Îndrumați îndeaproape de către cadrele didactice de specialitate, pionierii și școlarii din județul Dolj vor continua pasionanta întrecere din lumea culorilor. Cine vor fi cei încununaji de lauri ?

CAROL BORA
Craiova

Unele aspecte ale educației patriotice

Cei care ne dedicăm viața instruirii și educării tinerei generații sîntem conștienți de imensa importanță a educației patriotice, componentă principală a educației comuniste, una din coordonatele esențiale ale personalității comunistului. Activitățile cu această finalitate — aceea de a crește patrioți — sînt dominante în preocupările noastre. Copiii cunosc politica partidului și statului nostru, imensul prestigiu de care se bucură țara noastră în lume, importanțele victoriei pe care oamenii muncii le obțin zi de zi în producție, știință, cultură. Folosim o largă gamă de metode și mijloace pentru a continua și îmbunătăți procesul de educare patriotică a copiilor și tinerilor. Dar, să ne întrebăm dacă nu cumva neglijăm unele laturi ale educației patriotice.

Citim în reviste și aflăm de pe micul ecran întîmplări nedorite ai căror „eroi” și „eroine” sînt tineri. Sînt impresurări și fapte în care demnitatea umană este știrbită. Numai astfel se

explică existența acelor vrednici de milă omuleți „de afaceri”, care se autonomesc „bișnițari”, — cuvîntul însuși, un ridicol calc după cuvîntul englezesc „businessman”, după cum purtătorii lui sînt umili imitatori ai unui mod de viață străin.

Este limpede că asemenea oameni sînt victime, ale unei educații deficitare. De aceea trebuie să facem mai mult pentru formarea, întreținerea și accentuarea sentimentului mîndriei naționale la tinerii noștri. Trebuie să luptăm cu toate forțele împotriva ideii pernicioase că tot ce este fabricat în străinătate este bun și trebuie obținut cu orice preț. Să instalăm în mințile și sufletele tinerilor ideea și sentimentul că sîntem moștenitorii unor valori spirituale și culturale unice în lume, că poporul din care fac eu parte a fost mîndru în toată istoria sa, că nu s-a ploconit nicicînd în fața străinilor. Atunci vor înțelege că a te extazia cînd ai în față o jachețică, ce la Paris poate nu face

doi bani, dar individul dubios, trecător prin țara noastră, și-o prezintă drept ultima creație, înseamnă o amară rușine individuală și o insultă la adresa celor care se străduie în jurul său.

În calitatea noastră de diriginți, să nu neglijăm aceste aspecte ale educației patriotice. Înalta noastră datorie constă în a-i feri pe copiii și tinerii noștri de orice idee sau concepție care diminuează demnitatea personală și sentimentul mîndriei naționale.

Prof. CRISTIAN LIVIU
FAINA
Ploiești

Consfătuire de lucru

Inspectoratul școlar al municipiului București, în colaborare cu Institutul de cercetări pedagogice, a organizat sîmbătă, 19 ianuarie a.c., o consfătuire de lucru privind modernizarea predării biologiei în școală. Au participat cercetători, cadre didactice din Capitală și județe, care au constatat cum se folosește problematizarea și cum se integrează mesajul teleshcolă în lecțiile de biologie. În acest scop, profesoara Elena Căsandriou, de la Liceul „Gh. Șincai” din București a ținut o lecție deschisă pentru verificarea cunoștințelor, la elevii anului III, cu tema: „Fiziologia sistemului nervos”. În desfășurarea lecției, profesoara a urmărit ca prin mesajul televizat să verifice modul de însușire a cunoștințelor anterioare ale elevilor. Lecția a fost urmată de întrebări și discuții, în cadrul cărora s-a subliniat necesitatea imbinării metodelor clasice și a mijloacelor moderne audio-vizuale în lecție. Discuțiile au constituit pentru participanți un amplu schimb de experiență privind metoda predării biologiei în liceu, pe baze moderne.

Prof. FLOAREA MĂRĂSCU
inspector școlar
la Inspectoratul școlar al municipiului
București

„PAESE SERA“

cu

ministrul educației și învățămîntului din R.S. România,

PAUL NICULESCU-MIZIL,

despre:

Școala și exigențele societății

Sistemul de învățămînt din țara noastră și măsurile preconizate de Plenara C.C. al P.C.R. din 18-19 iunie 1973 pentru dezvoltarea și perfecționarea lui continuă să preocupe opinia publică de peste hotare, ca un fapt care atestă angajarea fermă a țării noastre pe calea progresului. În acest context și sub impresia prestigiosului eveniment de importanță internațională, ce a avut loc, în cursul lunii decembrie, la București — Conferința ministrilor educației din țările europene membre ale UNESCO — cunoscutul ziar italian „Paese sera”, rezervă în numărul său din 4 ianuarie a.c., un spațiu larg „experienței școlare din Republica Română”, cu intenția de a sublinia „importanța efortului făcut de o țară care încearcă să-și adapteze sistemul școlar la noile exigențe impuse de rapidul și semnificativul său progres industrial”. Articolul, intitulat „Numărul limitat într-o țară socialistă” (anunțind din titlu o problemă foarte discutată pretutindeni, aceea a numărului limitat de locuri în licee și mai ales în învățămîntul superior și implicațiile lui în procesul democratizării școlii) pune în lumină — servindu-se, în principal, de răspunsurile date de tovarășul Paul Niculescu-Mizil, ministrul educației și învățămîntului din R. S. România, la întrebările lui Bruno Manfellotto — progresele mari pe care le-a făcut învățămîntul nostru după cel de-al doilea război mondial, noile tendințe și orientări ale școlii românești, eforturile ei de a răspunde plener comandamentelor actuale ale societății. „Dorim — a spus tovarășul Paul Niculescu-Mizil — ca instrucția să aducă o contribuție mereu mai mare la progresul economic și social al țării și la ridicarea nivelului cultural al întregului popor. Una din caracteristicile școlii noastre este integrarea dintre instrucție, cercetare și producție, adică orientarea instrucției către problemele cele mai acute ale științei și tehnicii și către o pregătire a tinerilor care să le permită să se încadreze rapid în construcția socială”.

Oprindu-se mai îndelung asupra numărului mare de elevi din România, ea urmare a politicii școlare profund democratice a statului nostru, articolul subliniază că, în cazul în care absolvenții nu reușeau să urmeze treapta a doua a liceului sau universitatea, le sînt create largi posibilități de încadrare în producție. Totodată, ziarul reține atenția cititorului asupra problemei concursului de admitere și a locurilor limitate în școlile de anumite grade, pe care „occidentalii — spune

ziaristul — o consideră drept o încălcare a libertăților individuale”, fiindcă „universitatea trebuie să fie un centru liber de cultură și nu poate fi subordonată exigențelor lumii producției”. „E o iluzie să se creadă — a spus tovarășul Paul Niculescu-Mizil — că poate să existe o libertate a individului absolută, abstractă, care să nu fie condiționată socialmente; și că instrucția, ca orice altă activitate, nu ar trebui să țină seama de exigențele dezvoltării societății. În România, în alte țări socialiste, învățămîntul poartă pecetea orinduirii sociale din care el este parte componentă. Noi creăm condițiile necesare pentru a asigura întregii populații, indiferent de profesie, de venituri, de stare socială, posibilitatea de a urma studiile. Întreg învățămîntul este complet gratuit; a fost eliminată orice discriminare socială, națională sau de altă natură în accesul la Universitate. Organizarea planificată a instrucției universitare corespunde din plin posibilităților actuale ale societății și necesităților dezvoltării economice, sociale și culturale”.

În continuare, tovarășul Paul Niculescu-Mizil a relevat faptul că, în țara noastră, tineretul nu cunoaște șomajul, fiecare absolvent de școală avînd posibilitatea să se încadreze în cîmpul muncii, conform specializării lui. Aceste realități l-au dat ziarului italian temelii să conchidă că, în România, „organizarea planificată a studiilor și absența șomajului fac rațională soluția locurilor limitate”.

Avînd în vedere interesul larg pe care îl suscită, pretutindeni în lume, problema accesului la studiile universitare, ziarul italian găsește absolut necesară o analiză temeinică a locului și finalității studiilor superioare în complexul realității contemporane, în sensul de a se stabili dacă universitatea trebuie să fie o școală „de înaltă cultură”, bazată pe „tradiții venerabile”, sau o școală care asigură „o instrucție profesională de înaltă calificare”, ori, poate, altceva. Și, cu toate că publicația apreciază că, în această problemă, „nici un sistem școlar nu a găsit, pînă acum, un răspuns cert”, există totuși multe motive să se considere că soluția pe care o reclamă evoluția actuală a societății, cel puțin în cazul țării noastre, este aceea expusă cu deosebită claritate de ministrul educației și învățămîntului din România în interviul acordat binecunoscutului ziar „Paese sera”.

STELA PREDESCU

„Orientarea școlară și profesională“

(supliment trimestrial al Revistei de pedagogie) nr. 4-1973

În sumarul numărului 4/1973 cititorii pot găsi: Ion Holban — Omul în fața solicitării ergologice; Steliana Năstăsescu Cruțeru — Influența raporturilor profesor-elev în orientarea școlară și profesională; Dumitru Muster — Orientarea spre cultura profesională, o funcție importantă a culturii generale; Anton Vasilescu — Sensul comun al acțiunii școlii și uzinei în pregătirea forței de muncă.

La rubrica „Procesul de învățămînt și orientarea profesională”: Fl. Iacomi, Al. Sima — Motivația în orientarea școlară și profesională a elevilor din clasa a VIII-a a învățămîntului general; Elena Joița — Coordonate ale formării profesionale în liceul de cultură generală; I. Alexandrescu — Proble-

matica activității profesionale; Gh. Antonescu — Dialog asupra unei teme permanente: „Orientarea școlară și profesională”.

„Ghidul profesorului” este asigurată de Dan Huliera (Sudorii) și Liviu Filimon (Profesiunea de cadru didactic).

„Din activitatea laboratoarelor de O.S.P.” relatează S. Boleanu, Gh. Sandu — Tehnici ale laboratorului interșcolar de O.S.P.; și Elena Țoțoc — Eficiența cabinetelor de O.S.P. din județul Brașov. Mai semnează Mihai Ghivirigă, articolul „Sistemul olandez de orientare școlară și profesională”.

În numărul 4/1973 al suplimentului cititorii pot găsi, de asemenea, sumarul acestuia pe anul 1973.

„Radio-Telescoala“

Nr. 37 (pentru perioada 21 ianuarie-2 februarie 1974) al suplimentului „Radio-Telescoala” se distinge printr-un bogat conținut, din care transcriem:

La rubrica Științe sociale, în cadrul ciclului radiofonic „Politica economică a P.C.R.”, conf. univ. dr. C. Sirbu prezintă lecția „Sporirea eficienței economice — condiție a îndeplinirii cîmnașului înainte de termen”; iar în cadrul ciclului „Probleme de educație materialist-științifică”, Petru Berar — lecția „Critica fideismului contemporan”.

La rubrica „Ecologie” a Radioscolii, notăm lecția dr. Viorel Soran despre „Echilibrul biologic”, iar în cadrul „Dicționarului etic” se ia în dezbateră cuvîntul „Sinceritate”. Televiziunea școlară integrată din acest număr al suplimentului debutează cu lecția „Fi-

ziologia analizatorului vizual” de dr. Al. Gheorghiu și G. Ciocîciu. Autorii propun pentru această telelecție și un Proiect de tehnologie didactică.

Pentru geografie, clasa a V-a, V. Crețu și V. Oprescu expun telelecția „Valuri și marea”, însoțită, de asemenea, de un proiect de tehnologie didactică. Chimia este prezentă în acest număr prin lecții despre „cupru”, „zinc și mercur”, iar matematica prin două lecții despre „piramidă”. În sumarul suplimentului găsim, ca și în numerele precedente, obișnuitele cursuri de limbi străine (franceză, engleză, rusă, germană); în cadrul Televiziunii școlare complete se distinge studiul de literatură română semnat de Victoria Ionescu, sub titlul „Preludiu la Hora Unirii”.

D. B.

„FORUM“

Seria de științe sociale

Seria de Științe sociale a revistei „FORUM”, nr. 3/1973 este compartimentată în trei capitole care dezvoltă „Probleme de ateism științific”. Astfel, sub titlul: „Permanențe ale ateismului militant” sînt grupate un număr de șase materiale semnate de Aurelian Tache („Karl Marx despre alienarea religioasă și căile depășirii ei”), Gh. Cazan („Semnificația concepției de emancipare a omului de religie”), Vasile Oprescu („Istorie și mit”), Ioni Bonis („Originea, esența și funcția socială a religiei”), Ion Moraru („Demitificarea omului și apariția conștiinței acțiunii”), Ion Bobici

(„Din tradițiile luptei P.C.R. împotriva misticismului și obscurantismului religios”).

Din al doilea capitol, „Filozofie, știință, religie”, amintim: „Critica religiei în filozofia lui Nietzsche” de Ion Florea, „Semnificația ateismului existențialist” de Al. Boboc și „Demersul spiritului laic către ateism în literatura universală” de Al. Cizek.

La ultima rubrică „Anchete, Cercetări” semnează H. Culea — „Religie, mentalitate laică, ateism” și Ilie Gabra — „Însemnări pe marginea unei cercetări de sociologie a religiei”.

Librăria „Cartea prin poștă“

a Centrului de librării București expediază la domiciliu cărți din toate domeniile activității editoriale: lucrări de literatură politică și științe sociale, sociologie, filozofie, istorie, lingvistică, cărți din toate domeniile științei și tehnicii, economie, organizarea științifică a producției și a muncii, culegeri de probleme necesare elevilor școlilor generale și liceelor și pentru admiterea în învățămîntul superior, dicționare, literatură beletristică română și universală, clasică și contemporană, lucrări și albume de artă, ghiduri și îndrumare turistice.

Primiți la domiciliu, prin poștă, orice carte existentă în librăriile bucureștene scriind pe adresa: Librăria „CARTEA PRIN POȘTA”, Calea Victoriei nr. 100, sectorul 1, telefon 14.54.89.

„Apprendre à être“ (A învăța să fii)

Ca operă care încearcă — pe baza unei profunde analize a fenomenului pedagogic contemporan și a tendințelor manifestate în dezvoltarea societății — o formulare completă a concepției privind educația de nișă, „Apprendre à être“, cum este cunoscut în lume Raportul prezentat Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO), de către Comisia internațională pentru dezvoltarea educației, condusă de Edgar Faure — răspunde intereselor unui număr imens de specialiști în primul rând din domeniile școlii și educației, dar și al celor care într-un fel sau altul, își consacră activitatea dezvoltării.

Pentru oamenii școlii, lucrarea capătă o utilitate și o semnificație particulară întrucât alături de rezolvările și de soluțiile pe care le conține privind compartimente ce frământă și interesează opinia publică școlară, ea pune în fața acestora noi probleme, noi semne de întrebare, atrage atenția asupra unor fenomene ce abia încep să se contureze sau sînt pe cale de a se stînga.

Din problematica atât de diversă a lucrării, discutată la un înalt nivel de competență (Raportul — o amplă anchetă alcătuită pe baza „misiunilor“ întreprinse în 23 de țări — se datorește lui Edgar Faure, fost ministru al Educației naționale din Franța și unui colectiv format din personalități ale învățămîntului și educației din diverse părți ale lumii, ale căror nume au trecut demult granițele prilor țări), spicim câteva considerații de mare actualitate pentru viața școlii).

Căile de vehiculare ale comunicării culturale

Totuși, în prealabil se ridică o problemă care dă ea însăși loc la controverse, așa cum vom vedea. Este aceea a rolului diferitelor căi de vehiculare ale cunoașterii: cuvînt, scris (cuvînt și semn), imagine. Într-adevăr, căile de vehiculare condiționează metoda și, într-o măsură mai mică sau mai mare, spiritul și conținutul actului educativ.

Expresia orală

Expresia orală este pe cale de a recuci, în mod parțial, locul care-i revenea, în comunicare, înaintea inventării tiparului. În acest sens acționează mai mulți factori: datorită extinderii mijloacelor de comunicație de masă, o mare parte a informației se efectuează prin cuvîntul rostit; analfabetismul persistă în regiuni întinse; de departe de a se diminua, numărul meseriilor bazate pe funcțiunile orale tinde să crească; în populațiile țărilor care au fost îndelung colonizate, restituiră expresiilor orale native este un mijloc de a reafirmă o personalitate înăbușită de hegemonia limbilor scrise importate.

Expresia scrisă

Revenirea puternică a expresiei orale nu înseamnă că expresia scrisă e pe cale să piardă. Pe de o parte, datorită dezvoltării școlarizării și a programelor de alfabetizare a adulților, o proporție din ce în ce mai mare de indivizi se servesc de scris pentru a se exprima și a comunica. Pe de altă parte, scrisul este un instrument de neînlocuit atunci cînd este vorba să se constituie o cunoaștere solidă și ordonată sau să se organizeze, sub o formă ușor de manevrat, instrumente durabile, avînd valoarea de referință. În sfîrșit, însăși comunicarea orală se folosește, într-o mare măsură, de elemente scoase din texte.

Totuși, expresia scrisă este mai expusă decît expresia orală pericolelor abstractizării. Universul transmis cu ajutorul tiparului are tendința să se debaraseze de elementele sale concrete și să se transforme într-un joc de idei și de simboluri. Sînt cunoscute laturile negative a ceea ce numim cultură livrescă, „cultură“ care întreține obiceiul de a percepe lumea prin prisma cărții sau a ziarului și stabilește o distanță greu de trecut între faptul real și interpretarea lui.

Popularizarea științelor și a tehnicilor multiplică numărul celor care, în viața lor profesională, trebuie să se înțeleagă atât cu lumea lucrurilor cît și cu lumea oamenilor. Pentru aceasta, ei au nevoie de cu totul altă învățătură decît aceea a limbajului. Educația tehnologică face, în mod necesar, apel, în afară de discurs, și la alte mijloace, cum sînt demonstrația, experimentarea, practica,

dobîndirea de obișnuințe, de reflexe și de îndemînare. Este important să recunoaștem că acest sector al educației aparține culturii omului modern în aceeași măsură, ca și sectoarele tradiționale ale civilizației „literare“.

Imaginea

Comunicarea prin imagine s-a introdus cu o forță și o amploare fără precedent. Reprezentarea vizuală invadează universul fiecăruia, oriunde pătrund formele vieții moderne. Imaginea este, de acum înainte, prezentă la diferitele niveluri ale experienței culturale, fie ca vector de informație, fie ca instrument de investigație științifică, fie ca element de divertisment.

Pedagogia,

artă veche, știință nouă

Ca toate științele, dar într-o formă deosebită, pedagogia a fost supusă, în epoca noastră, unor transformări, atât de ample încît însuși conceptul a fost modificat. Datorită unui întreg ansamblu de științe conexe, ea și-a întărit aspectele sale științifice. Ceea ce nu părea decît o artă — arta de a preda — apare astăzi ca știință din ce în ce mai solid constituită, legată de psihologie, de antropologie, de cibernetică, de lingvistică și de numeroase alte discipline, în timp ce aplicarea ei de către profesorii care trebuie s-o pună în practică ține mai mult de artă decît de știință.

Evident este că atât conceptul cît și câmpul de aplicare a științelor educației se lărgesc. Dacă odată pedagogia pîrea închisă, așa cum o arăta etimologia sa, între limitele instruirii transmise tinerei generații, astăzi această concepție este depășită. Dacă ea apăruse odată, — concepție care a durat pînă în zilele noastre — ca auxiliară obligată a oricărei cunoașteri formalizate, astăzi dăm educației și, prin ea, pedagogiei, o accepție mult mai mare și mai complexă, lărgind-o în sensul procesului cultural care vizează înflorirea și lărgirea tuturor virtualităților ființei¹⁾. Și dacă, — concepție de dată recentă — scopul conferit educației, confundată cu învățămîntul, consta în a da indivizilor „sansa lor inițială“, astăzi actul pedagogic se plasează într-o perspectivă radical schimbată și care nu este decît anticiparea educației continue.

De la educația inițială

la educația continuă

Spre deosebire de educația inițială, în forma sa școlară tradițională, educația continuă devine un sistem cibernetic

complex, axat pe un mecanism sensibil la răspunsuri („răspuns senzitiv“) și compus din următoarele elemente: *cel care învață*, al cărui comportament poate fi evaluat și modificat; *cel care predă*, în mod funcțional educatori; *surse de cunoaștere structurate*, destinate a fi prezentate celui care studiază sau a fi explorate de el însuși, un *ambiant* constituit într-un mod specific pentru a putea permite celui care învață să-și perceapă determinarea sa; *dispozitive de evaluare și de control* al comportamentelor modificate, adică înregistrarea retroacțiunii și a noilor comportamente născute din această retroacțiune²⁾.

Faza psihopedagogică

Pedagogia tradițională diferențiază în mod insuficient metodele și conținuturile după criteriul vîrstelor care învață sau după nivelul lor intelectual. Ea trata deseori copilul ca pe un adult în toată puterea cuvîntului. Nu privea măcar adolescența ca pe o fază psihologică specifică.

Psihologia contemporană în mod special epistemologia genetică, caută să determine caracteristicile subiecților de vîrste diferite. Specialiștii în dezvoltarea copilului sînt de acord, în general, cu distingerea mai multor etape de formație mentală.

Pînă la 2 ani, constituirea relațiilor cauzale se face pe calea explorării senzoriale-motrice, de la 2 la 7 ani se formează funcția simbolică (joc, desen, limbaj) cu o direcție către interiorizarea acțiunilor și de descentrare; între 7—8 ani există o a treia fază consacrată cuceririi reversibilității operatorii; către 11 ani apare o a patra perioadă, caracterizată prin cucerirea unui nou mod de a raționa, care duce la punerea de ipoteze (operații prepoziționale: implicații, deducții, incompatibilități); către 14—15 ani, formarea unui veritabil spirit experimental (disociația factorilor, variații și combinarea sistematică a elementelor); între 15—20 ani, în sfîrșit, debutează specializarea profesională și construcția programelor de viață reflectînd aptitudinile individului³⁾.

Tehnici de grup

Această abordare conduce la modificarea constrîngerilor autoritare ale școlii tradiționale și la ajutorarea elevilor pentru a achiziționa o cunoaștere care să aibă pentru ei o semnificație. Comparînd grupurile de copii în contexte diferite de autoritarism, democrație și de acordare de libertate deplină de acțiune, s-a demonstrat că o atmosferă permisivă și autoconducerea favorizează rezultate mai bune ale formării⁴⁾.

Pe de altă parte, aceste tehnici ajută pe membrii grupului să capete conștiința fenomenelor interne ca emoția, simpatia, antipatia care se produc și să deblocheze tensiunile care le provoacă; ele facilitează raporturile dintre elevi și profesori; ele favorizează dezvoltarea comunicărilor multilaterale reciproce, instituționalizează efectul feed-back și stimulează sensul de colectivitate. Contactele devin mai naturale și mai ușoare; stăpînirea de sine este insolită de o diminuare a agresivității și a inhibițiilor, judecățile personale devin mai subtile, spiritul critic se dezvoltă, membrii grupului tind să-și asume funcții (observație, analiză, diagnostic, aprecieri) inițial intrate numai în sarcina monitorului.

Mutația actului educativ

Mai întii de toate, sîntem îndreptățiți să vorbim de o mutație a procesului de învățare (learning) care tinde să o ia înaintea procesului de predare (teaching). Teoriile noi ale învățării pun în lumină principiul de contiguitate, importanța nevoilor și a motivațiilor, aceea a opțiunii conținuturilor, caracte-

terul ierarhic al învățării, interrelația dintre conținut și mediu etc⁵⁾. Practicile învățării sînt astăzi afectate de relațiile dezordonate, uneori concurente, dintre diferitele vehicule ale cunoașterii. De unde necesitatea de sisteme care să le asocieze și să le pună de acord (multi-media systems).

Modificarea rolului profesorilor

La un mod general, rolul profesorului tinde să se modifice în măsura în care funcția lui de transmitere a cunoștințelor este completată de funcții de diagnostic ale nevoilor celui care învață, de motivație și de încurajare la studiu, de control al achizițiilor cunoașterii. Vedem aparînd echipe de profesori organizate după modelul echipelor din spitale și înnunțîndu-se ajutoarele și asistenții, însărcinați în principal cu misiuni non didactice cum ar fi supravegherea, completarea aprecierilor, administrația. La urmă, începem să ne gîndim că însăși ideea de specialist permanent în educație ar trebui revizuită pentru anumite domenii educative.

1) Traducerea în limba română a lucrării a fost făcută de Centrul de Informare și Documentare al învățămîntului (C.I.D.I.), cu caracter de informare. De aceea, citările din textul publicat de redacție urmează să fie făcute numai după confruntarea cu textul original.

2) Iată interesantele concluzii la care poate să conducă acest raționament: „Educația nu este numai realizarea anumitor intenții, concretizarea anumitor idealuri, realizarea pentru mîine a omului pe care ni-l imaginăm astăzi, ci și un mînnunchi de meserii diferite, un ansamblu de acțiuni care se sprijină pe tehnici specifice (a căror eficacitate nu poate fi reasumată) și de intervenții pe indivizi și pe grupuri care pot fi organizate, planificate, controlate și evaluate. În dorința unei științe a educației, se manifestă mai întii de toate revizuirea legitimă de a profesionalizării practicienilor acestui mînnunchi de meserii... Să remarcăm totuși că această dublă mișcare către o știință a educației și o profesionalizare a corpului de profesori poate degenera într-o știință așa-numită aplicată, care nu este de fapt decît o circulație raționalizată... Pedagogia nu poate să aibă în sine numai o filosofie a educației. Aceasta o limpezeste în ceea ce privește finalitățile ei; ea nu îi dă nici un mijloc concret de acțiune. Pedagogia nu mai poate să se limiteze la a „gîndi“ o practică tehnică sau de circulație. Pedagogia trebuie deci să aibă ambiția autonomiei sale științifice. Ceea ce presupune că ea este un **ansamblu ordonat cu un obiect specific**. Propunem ca, sub numele de **andragogie**, Universitatea să recunoască o știință a formării oamenilor, ceea ce alte universități străine au făcut deja. Această știință trebuie să se numească „andragogie“ și nu „pedagogie“ deoarece obiectul său nu este numai formarea copilului sau a adolescentului, ci a **omului în timpul întregii sale vieți**“ (Pierre Furter: Grandeur et misère de la pédagogie, Université de Neuchâtel, Suisse, 1971).

3) Cf. C. Saury și M. Scholl: Informatique et éducation, Document de la Commission internationale sur le développement de l'éducation, Série „Innovation“, nr. 8, UNESCO, Paris, 1971, p.1.

4) „Dar studiul tinerilor adulți este din nefericire mult mai dificil decît cel al copilului, căci ei sînt mai puțin creatori și fac deja parte dintr-o societate organizată care îi canalizează, îi frîncează sau suscită revolta lor“ (J. Piaget: „L'évolution intellectuelle entre l'adolescence et l'âge adulte“), III-e Congrès international FOME, Milano, mai 1970).

5) Cercetări de Kurt Lewin.

6) Pentru a marca tranziția de la predare la instruire termenul „matetic“ a început să fie utilizat de unii cercetători americani (Gilbert) sau sovietici (Lev Iandă), cu și de Centrul european de educație de la Frascati, Italia, unde un prim și modest „laborator de matetică“ a fost creat.

Termenul vine din greacă: „mathesis“ (de la „matheîn“ a învăța), „mathetes“ înseamnă elev, cel care învață. Matetica este deci știința care studiază comportamentul elevului în cursul instruirii, așa cum pedagogia este disciplina axată pe comportamentul învățătorului în cursul procesului de învățămînt. Astăzi, procesele matetice și studiul lor arată a fi de o importanță din ce în ce mai mare.

CONSULTAȚII • RECOMANDĂRI METODICE • DEZBATERI • ÎNVĂȚĂMÎNTUL
IDEOLOGIC AL CADRELOR DIDACTICE

Dezvoltarea capacității corelative a elevilor prin studierea istoriei

Persistă în școli un paradox : colective didactice formate din profesori de diferite specialități, cei mai mulți cu preocupări metodico-științifice în direcția predării cât mai eficiente a obiectului respectiv își desfășoară activitatea mai mult sau mai puțin izolat. Cele câteva interesistențe efectuate când profesorul are oră liberă, activitatea catedrelor organizate pe specialități și analizele muncii făcute trimestrial de conducerea școlii, nu pot sparge barierele, artificial ridicate, dintre diferite obiecte de învățămînt. Și nu rare sînt cazurile cînd, în liniștea clasei, profesorul intrigat întreabă : „Dar n-ați învățat asta la...?"; iar elevii răspund în cor ; „nu" sau „încă nu"... Dacă această remarcă poate fi luată în considerare, înseamnă că există încă serioase piedici în calea realizării obiectivului educațional al formării personalității multilateral dezvoltate.

Corelația intra și interdisciplinară se impune, în primul rînd, cu necesitatea unui principiu al învățămîntului formativ.

În al doilea rînd, corelația este o metodă în măsura în care, folosită de profesor în lecții, poate însemna „instrument de formare", al cărui conținut formativ, modalități optime de folosire și raporturi cu celelalte metode trebuie cit mai precis delimitate. În

al treilea rînd, corelația reprezintă o capacitate umană, atribuit indispensabil al inteligenței.

Există o strînsă legătură între capacitatea corelativă și dezvoltarea capacității combinatorii care poate fi accelerată printr-o instruire adecvată, cu mențiunea că, în ceea ce privește capacitatea corelativă, ea presupune și o ierarhizare valorică a elementelor aparținătoare structurii respective. Spre exemplu, cînd elevii analizează programele revoluțiilor de la 1848 din țările române, nu este suficientă expunerea acestora într-o ordine, ci se cere abordarea lor în funcție de conținutul de idei și importanța pe care o au în contextul economic, social și politic respectiv.

Incadrată în acești parametri, **punem problema posibilității educării capacității corelative a elevilor prin studierea istoriei în școala generală.**

Pentru realizarea acestui obiectiv, subliniem legătura strînsă între folosirea intensă a corelării ca metodă și formarea capacității corelative a elevilor, în virtutea legității după care „exercițiul unei funcțiuni mintale este condiția dezvoltării sale".

Necesitatea folosirii corelării și rezervele formative pe care le presupune rezultă și din câteva sondaje efectuate în vederea aprecierii modului în care elevii corelează cunoștințele achizițio-

nate la istorie cu cele de la educație cetățenească, geografie, literatură sau cu cele provenind din alte surse cum sînt : documentele de partid, mijloacele mass-media, învățămîntul ideologic, excursii etc. Astfel, s-au indicat elevilor clasei a VIII-a, la finele anului școlar trecut, două probleme studiate, la care să răspundă în scris, solicitîndu-li-se folosirea tuturor cunoștințelor pe care le au în redactarea răspunsurilor. Prima se referea la industrializarea socialistă, iar a doua cerea elevilor să descrie expediția lui Sinan Pașa în Țara Românească, vizînd corelarea cu fragmentul „Bătălia de la Giurgiu" din „România sub Mihai voievod Viteazul", studiat la literatura română în primul trimestru al anului școlar.

A rezultat din sondajul efectuat că elevii dau dovadă de slabe posibilități corelative, de unde — teama și deruta în fața subiectelor de sinteză ; capacitatea corelativă nu este legată neapărat de rezultatele școlare bune la diferite obiecte de învățămînt, deoarece elevii considerați slabi au manifestat tendințe corelative, dar, incontestabil, lipsa sau insuficiența informației operante împiedică realizarea corespunzătoare a corelării ; atunci cînd același profesor predă două obiecte și folosește posibilitățile corelative pe care le oferă, cerînd și elevilor efectuarea legăturilor, cresc sensibil procentul și calitatea corelării la elevi.

În realizarea corelării, în cadrul istoriei, există anumite elemente specifice ; deoarece istoria presupune explorarea spațiului geografic pe care se desfășoară diferite evenimente și pe care le influențează într-o măsură mai

Prof VASILE CRIȘAN
Școala generală din Aciliu,
Jud. Sibiu

(Continuare în pag. a 8-a)

(Urmare din pag 1)

mare sau mai mică, presupune sondarea timpului, motivația materialistă a faptelor și evenimentelor precum și judecarea lor valorică în perspectiva istoriei, corelarea dobândește valențe spațiale, temporale, cauzale și axiologice.

Atunci când în clasa a VIII-a, spre exemplu, analizăm lupta antiotomană a lui Mircea cel Bătrîn, este necesară o trecere în revistă împreună cu elevii a apariției și expansiunii Imperiului Otoman până la Dunăre precum și o analiză a cauzelor care au generat această vertiginoasă întindere. Numai astfel vom realiza din punct de vedere axiologic mărimea faptelor de arme ale domnitorului care a reușit, pentru o bună perioadă de timp, stăvilirea expansiunii otomane, apărând independența Țării Românești.

Descrierea modului în care acest moment istoric este reliefat în opera Lucefărului poeziei românești dă lecției amplitudine cu puternice reverberații afective și educative.

Dacă urmărim obiectivul dezvoltării capacității corelative a elevilor este necesar să abordăm corelarea prin prisma efortului individual al elevilor de integrare a achizițiilor diverse la sistemul de cunoștințe, iar nu ca atribut exclusiv al dascălului erudit, care o realizează la nivelul informației și al posibilităților sale intelectuale. Apare astfel firească necesitatea acelor modalități corelative care pun accentul pe activitatea elevilor în lecție.

Analizând situația Angliei după Războiul de o sută de ani, raportată la dezvoltarea Franței în aceeași perioadă, elevii surprind o serie de deosebiri. Astfel, în timp ce Franța se dezvoltă rapid din toate punctele de vedere, pășind pe drumul formării națiunii burgheze și a statului național unitar, Anglia trece printr-o grea perioadă de anarhie feudală și slăbire a puterii centrale, ajungând însă la aceeași finalitate odată cu încheierea Războiului celor două roze și instaurarea dinastiei Tudor.

Prin această abordare comparativă, prin contrast și analogie a lecției bazată pe conversație, se poate realiza o bună corelare intradisciplinară a cunoștințelor și evitarea pericolului învățării mecanice a lecțiilor.

Un aspect al folosirii comparației ca modalitate corelativă îl poate reprezenta analiza comparativă a două sau mai multe do-

cumente istorice de către elevi. Astfel, în cadrul lecției „România între anii 1877—1900” la clasa a VIII-a, când urmărim preluarea de către socialiștii români a ideilor revoluțiilor burghezo-democratice, putem pune la dispoziția elevilor două documente multiplicate: „Proclamația de la Islaz” și „Programul P.S.D.M.R.” din aprilie 1893. Cerem elevilor ca pe baza acestor documente să elucideze aspectele privind asemănările și deosebirile dintre cele două programe.

Analizând comparativ, pe baza muncii independente, elevii nu numai că remarcă preluarea ideilor progresiste ale revoluțiilor de la 1848, dar surprind și numeroase aspecte noi, caracteristice condițiilor economice, sociale și politice în care se dezvoltă mișcarea muncitorească la sfârșitul secolului trecut. Concluziile trase de elevi sînt elocvente în privința înțelegerii caracterului exploatare al orinduirii capitaliste. Ca procedeu metodic, se remarcă folosirea corelării prin imbinarea problematizării cu comparația pe baza muncii cu documentul.

Investigarea spațiului geografic, pe coordonatele timpului istoric, prin efectuarea unor tururi de orizont în căutarea de asemănări sau deosebiri între evenimentele studiate, în căutarea de argumente etc., reprezintă o bună modalitate de dezvoltare a capacității corelative la elevi. Dacă atunci cînd studiem în clasa a VIII-a „Răscoala de la Bobîlna”, aruncăm o scurtă privire asupra luptelor de clasă din Franța, Anglia și Cehia, la sfârșitul sec. al XIV-lea și începutul sec. al XV-lea (studiate în cursul Istoriei Evului Mediu), elevii pot trage concluzii asupra caracterului general al luptei de clasă în feudalism, asupra forțelor sociale angrenate în această luptă precum și asupra înfrîngerii avute de mișcarea înfrîngătoare a supra răscoalei de la Bobîlna. Tot astfel, nu se poate concepe înțelegerea satisfăcătoare de către elevi a politicii externe a României în perioada 1934—1940 fără cunoașterea vieții internaționale complexe, caracterizată printr-o creștere accentuată a agresivității statelor fasciste și politica de conciliere cu agresorii, Angliei și Franței, presupunînd deci accentuat efort corelativ.

Mergînd pe linia exemplului de mai sus, deducem o importantă modalitate corelativă rezultată din raportul general-particular, modalitate cu largi posibilități formativ-educative. Vom sublinia trei aspecte care ni se par edificatoare pentru afirmația de mai sus:

1. Se poate realiza pe parcursul studierii istoriei în clasele V—VIII, introducerea elevilor în cunoașterea unor legități care guvernează dezvoltarea societății omeneste, dacă urmăm calea inductivă a descifrării generalului din mulțimea evenimentelor și fenomenelor istorice studiate.

Astfel, încă în clasa a VII-a elevii fac cunoștință cu toate orinduirile sociale pe care le-a parcurs omenirea, cunosc modalitățile concrete ale trecerii de la o orinduire la alta. De aici nu este greu de făcut pasul spre descoperirea de către elevi a legii succesiunii orinduirilor sociale. De asemenea, folosind aceeași modalitate corelativă, elevii pot lua cunoștință de legea luptei de clasă ca motor al dezvoltării societății bazate pe clase antagoniste, cu legea dezvoltării inegale și în salturi a statelor imperialiste etc.

Descoperirea de către elevi a faptului că societatea omenescă, în dezvoltarea ei, este guvernată, la fel ca și natura, de legități obiective, reprezintă un pas important pe drumul formării concepției științifice despre lume și viață. Totodată, realizăm din timp o bună platformă corelativă pentru înțelegerea mai rapidă în anii următori a socialismului științific, filozofiei și a economiei politice.

Un alt aspect al raportării particularului la general este încadrarea armonioasă a istoriei patriei în contextul istoriei universale. Legată de acest aspect, corelarea primește intense valențe educative prin sublinierea permanentă a contribuției pe care poporul nostru a adus-o la patrimoniul culturii și civilizației universale. Educînd la elevi strategia gîndirii corelative, le deschidem drumul judecării prezentului în perspectiva istoriei, le dezvoltăm mîndria de a fi cetățenii acestei țări.

Dar modalitatea care solicită în cel mai înalt grad capacitatea corelativă a elevilor este realizarea de sinteze.

Atunci cînd, spre exemplu, în cadrul lecției de recapitulare finală la clasa a VIII-a, stabilim tema: „Caracterul internaționalist al mișcării muncitorești din patria noastră”, propunem elevilor în primul rînd un proces de selecție. Adică reconstituirea pe plan mintal a drumului parcurs de mișcarea muncitorească din România și alegerea acelor momente studiate care se referă la tema pe care o dezvoltăm. Apoi trebuie să facă un accentuat efort corelativ de or-

(Continuare în pag. a 3-a)

(Urmare din pag. a 2-a)

ganizare pentru a integra în noua structură informațiile rezultate din diverse surse; lecții, documente privind istoria mișcării muncitorești prezente în cabinetul de științe sociale, documente de partid indicate anterior spre studiere, informații obținute prin intermediul presei, radioului, televiziunii, privitoare la politica externă a partidului și statului nostru.

Presupunând distrugerea structurilor deja formate în gândirea elevului și o reorganizare a lor pe baza unor noi idei directoare, sinteza primește atribute creative.

Obiectivul dezvoltării capacității corelative presupune numeroase cerințe, dintre care subliniem: corelarea să se realizeze pe fondul general al permanenței activizării a elevilor; este necesară „conștientizarea” corelării, transformarea ei în strategie de gândire și în metodă de lucru a elevilor. Ne situăm astfel pe linia „planificării și proiectării” conștiente, în procesul de învățare a unui anumit nivel intelectual... prin subordonarea informaționalului de către formațional, prin completarea predării conștiente și directe de informații cu predare conștientă și di-

rectă de capacități, care să le dea sens, să le selecteze și să le organizeze”; se impune urmărirea individualizată a elevilor pentru surprinderea „momentului nodal” al procesului formării capacității corelative și transformarea ei în deprindere de lucru prin exersare; presupune un efort din partea profesorilor în vederea depistării surselor corelative în dublă direcție; pentru alegerea celor mai optime căi de realizare a corelării în lecții precum și cu scopul deliberat al formării la elevi de platforme corelative intra și interdisciplinare pentru viitor.

În școala generală, istoria poate și e necesar să însemne factor de polarizare a tuturor achizițiilor elevului în procesul formării concepției științifice despre lume și viață, în procesul formării sale politico-ideologice. Acest deziderat nu se poate realiza decât abordând predarea istoriei de pe bazele corelației intra și interdisciplinare.

S-ar deschide astfel noi posibilități atât pentru renunțarea la predarea concentrică a istoriei în liceu și așezarea studiului ei pe probleme fundamentale, cât și pentru optimizarea educației permanente, obiectiv major al epocii contemporane.

BIBLIOGRAFIE

1. Octavian Neamțu, Marginalii la o cercetare acțiune, în „Revista de pedagogie” nr. 1, 1971, p. 39.
2. Pavel Apostol, Primatul educației, în „Tribuna școlii” nr. 7, din 18 iunie 1971, p. 5.
3. E. Constantinescu, Învățământul formativ și sensul lui contemporan, „Fundamenta pedagogiae”, vol. II, E.D.P., București, 1970, p. 57—58.
4. D. Tudoran, Dezvoltarea metodologiei și tehnologiei didactice, în „Revista de pedagogie” nr. 5, 1971, p. 62.
5. J. Piaget, Psihologie și pedagogie, E.D.P., București, 1972, p. 29.
6. Ibidem, p. 27.
7. E. Fischbein, I. Bărbat, I. Mînzat, Capacitatea combinatorie la adolescenți, în „Revista de pedagogie” nr. 1, 1971, p. 85.
8. R. Dottrens, A educa și a instrui, E.D.P., București 1970, p. 25.
9. G. Apostol, Științele sociale pe trepte calitativ noi. Predarea științelor sociale în școală. Supliment al „Revistei de pedagogie”, 1972, p. 9.
10. Radu Nicolae, Învățarea gramatizată (structurală) a gramaticii în clasele II—IV, E.D.P., București, 1970, p. 13.
11. E. Fischbein, I. Bărbat, I. Mînzat, op. cit., p. 66.
12. C. Dinu, Rea Silvia, Bărbulescu, Corelația intra și interdisciplinară în predarea istoriei, în „Tribuna școlii”, nr. 24, din 20 nov. 1971, p. 6.

Noțiunea de proprietate socialistă — instrument suplu pentru formarea convingerilor moral-politice ale elevilor

Este cunoscut faptul că formarea unor noțiuni clare, precise, în cadrul tuturor obiectelor de învățămînt, asigură succesul în activitatea de predare și însușire a cunoștințelor. Acest proces nu se realizează fără dificultăți, mai ales atunci cînd noțiunile sînt greu accesibile elevilor, au un grad ridicat de abstractizare.

La științele sociale, dificultatea este mai mare, deoarece nu există o metodică, programele sînt o înșiruire de titluri cu nelipsitul număr curent, iar manualele conțin, evident, scuzabile omisiuni. Lipsa aceasta angajează pe profesor într-o muncă susținută pentru găsirea unor mijloace și procedee adecvate, care să faciliteze înțelegerea și

recepționarea cunoștințelor de către elevi.

Într-o atare situație se găsește obiectul „Educația cetățenească”, obiect cu implicații multiple asupra formării profilului moral al viitorilor cetățeni și care pune, prin natura sa, temelia înțelegerii noțiunilor din cadrul obiectelor „Cunoștințe economice” și „Cunoștințe social-politice” la prima treaptă a liceului. Dacă lipsesc o programă judicioasă întocmită și o metodică, profesorul are, în schimb, la îndemînă, în primul rînd, manualul pe care poate să-l îmbogățească printr-un material didactic și bibliografic, practic inepuizabil și, făcînd apel la toate resursele pedagogice de care dispune, la cunoștințele elevilor, poate să realizeze atât latura informativă cît, mai ales, cea formativă a procesului de învățămînt. Totuși, pentru elevii clasei a VII-a se

Prof. ION CERNAT
Liceul din Vama, jud. Suceava

(Continuare în pag. a 4-a)

(Urmare din pag. a 3-a)

pune întrebarea dacă ei pot să-și însușească un ansamblu de noțiuni, prin natura lor, abstracte, greu accesibile vârstei medii de școlaritate.

În acest sens, după părerea noastră, o noțiune greu accesibilă acestor elevi este cea de proprietate socialistă, deoarece de înțelegerea ei în mod just depinde înțelegerea naturii orînduirii noastre socialiste. Noțiunea este des folosită de elevi care nu o aud pentru prima dată la acest obiect; presa, radioul, televiziunea, alți factori de informare au pus-o în circulație anterior nouă, celor chemați să o explicăm, dar este știut că nu toate cuvintele folosite de vorbitori sînt înțelese just, în esența lor.

În fond, problema se pune în felul următor: un elev din clasa a VII-a care folosește noțiunea de proprietate socialistă își poate explica, chiar după ce a învățat primele lecții din manual, art. 6 și 7 din Constituția R.S.R., de ce x este proprietar (în comun, bineînțeles) asupra unei hidrocentrale, de exemplu, și de ce nu-l proprietar asupra bunurilor materiale dintr-un C.A.P. Altfel spus, înțelege raportul stabilit între el și forma de proprietate, înțelege că lui i se cere să apere proprietatea obștească, să-o respecte și, mai ales, să contribuie la sporirea ei prin muncă, aceas-

ta constituind o îndatorire fundamentală a fiecărui cetățean.

Esențial, ni s-a părut, în predarea acestei noțiuni, ca elevii să facă o deosebire tranșantă între „al meu” (ca bun personal, în folosință exclusiv privată) și „al nostru” care implică și pe „al meu”, „al tău”, „al lor”, „al tuturor”, pe de-o parte, iar pe de altă parte între „al tuturor”, „al întregului popor” și „al lor” (al grupului, colectivitate limitată). Noțiunea „al nostru”, „a noastră” trebuie neapărat divizată, deoarece fiind prea vastă, prea generală, vagă deci, în conștiința elevului să nu se identifice cu noțiunea „al nimănui”, „a nimănui”. Am pornit de la ceea ce elevii cunosc, au în imediata lor apropiere, am folosit cunoștințele lor anterioare despre alte forme de proprietate.

Ce putem realiza procedînd astfel? În primul rînd, o activizare maximă a elevilor. În al doilea rînd, se obține o noțiune precis conturată în locul uneia vagi, fără rezonanță pe plan comportamental. Colectivul de elevi este pus să gîndească, să analizeze să sesizeze asemănări și deosebiri, să abstractizeze și generalizeze, într-un cuvînt, să descopere singurii esența obiectelor și fenomenelor. Mai adăugăm că, față de o explicație simplistă care duce indirect la o atitudine pasivă față de proprietatea socialistă, cea propusă de noi vizează în special o atitudine activă din partea elevilor.

Înclin să cred că unele tare de

comportament și atitudini manifestate de anumiți cetățeni față de avutul obștesc, pornesc, fie și în parte, de pe bîncile școlii. Desprindem de aici necesitatea de a sluji, prin acest obiect, idealurile nobile ale socialismului: cinstea, pasiunea în muncă, dragostea de patrie, popor și partid.

Ar mai fi de adăugat că proprietatea socialistă se leagă nemijlocit de activitatea partidului nostru, de lupta sa pentru instaurarea și construirea unei orînduirii noi și că are la bază cel mai mare act de dreptate socială din istoria omenirii prin care „expropriatorii au fost expropriati”. În felul acesta nu riscăm ca elevii să-și facă o imagine deformată despre proprietatea socialistă, ca fiind ceva dat, obținut fără luptă și jertfe.

Admițînd cazul că această noțiune a fost corect înțeleasă, ne vine ușor să explicăm elevilor superioritatea orînduirii socialiste, eliberarea din exploatarea oamenilor muncii, dubla calitate a oamenilor muncii — de proprietari în comun și de producători — egalitatea în drepturi a cetățenilor, democratismul orînduirii noastre. Este cit se poate de adevărat că educația moral-politică nu se limitează numai la această noțiune pusă în discuție. Considerăm totuși că aceasta reprezintă elementul forte — esența acestei educații — cheia pentru descoperirea elementelor de detaliu.

Legea trecerii de la schimbări cantitative la schimbări calitative

(Lecția a XXXI-a de filozofie pentru anul III, liceu)

Legea unității și luptei contrariilor ne-a dezvăluit izvorul mișcării și dezvoltării. Legea trecerii schimbărilor cantitative în schimbări calitative ne arată cum se prdouc schimbările și transformările în lumea materială, modul în care se rezolvă contradicțiile.

1. Calitate și cantitate

Diversitatea obiectelor, proceselor și fenomenelor realității se datorește faptului că fiecare dintre ele este altceva, că fiecăruia din acestea îi corespunde o anumită calitate. Calitatea este determinarea esențială a unui obiect, proces sau fenomen, care face ca aceasta să fie ceea ce este

și să se deosebească de altele. Un organism viu, de exemplu, se deosebește de un mineral prin capacitatea lui de a realiza schimbul permanent de substanțe cu mediul, de a răspunde adecvat influențelor acestuia, de a se înmulți etc. Omul se deosebește de alte animale prin aceea că își confecționează unelte și se raportează conștient la realitatea înconjurătoare etc.

Pe lângă determinarea calitativă, procesele și fenomenele se caracterizează și printr-o determinare cantitativă. Cantitatea este determinarea esențială a lucrurilor care, prin număr, mărime, volum etc. exprimă și caracterizează gradul de dezvoltare a însușirilor acestora (deci a calității), etapa sau treapta parcursă de ele în dezvoltarea lor.

Între calitate și cantitate exis-

(Continuare în pag a 5-a)

(Urmare din pag. a 4-a)

tă o legătură indisolubilă, exprimată în aceea că orice calitate își are propria sa determinare cantitativă. În chimie, de exemplu, dacă luăm oxiacizii clorului, de la acidul hipocloros (HClO) la acidul percloric (HClO₄), însușirile acide cresc, pe măsura creșterii numărului atomilor de oxigen. Benzenul (C₆H₆) și acetilena (C₂H₂) — deși structura lor cuprinde aceleași elemente componente (carbon și hidrogen), fiind diferite sub raport cantitativ — au proprietăți fizice și chimice cu totul diferite.

Calitatea și cantitatea se deosebesc între ele prin faptul că schimbarea calității înseamnă schimbarea lucrului însuși și trecerea lui în altul, pe când cantitatea se poate schimba în anumite limite fără a duce la schimbarea calității (deci a lucrului). Dacă schimbăm temperatura apei între 0 și 100°C, în condiții normale de presiune, ea își păstrează starea lichidă. Limitele în care schimbările cantitative nu duc la schimbarea calității poartă numele de măsură. Măsură exprimă unitatea dialectică dintre calitate și cantitate, caracterizează limitele existenței obiectului, punând în evidență faptul că unei calități îi corespunde o anumită determinare cantitativă și invers.

2. Trecerea de la schimbări cantitative la schimbări calitative

În procesul mișcării și dezvoltării, cantitatea și calitatea se modifică, se schimbă neconținut. În sinul unei calități are loc un proces, uneori lent, imperceptibil, de schimbare continuă a însușirilor ce caracterizează calitatea respectivă, o acumulare treptată de noi determinări. Aceste schimbări poartă denumirea de acumulare cantitativă sau evoluție și reprezintă latura continuă a mișcării. Atâta timp cât asemenea schimbări nu depășesc măsura, calitatea rămâne neschimbată, iar atunci când schimbările depășesc măsura, are loc trecerea de la o calitate veche la una nouă. Această trecere poartă numele de salt calitativ, care este forma universală de trecere de la o calitate la alta și are caracter de lege generală a naturii, societății și gândirii. Reprezentând latura discontinuă a mișcării, saltul întrerupe evoluția, dar nu și dezvoltarea, deoarece trecerea la noua calitate va însemna o nouă evoluție, ceea

ce ridică dezvoltarea pe o treaptă nouă, superioară.

Între evoluție și salt există o strânsă legătură: evoluția pregătește saltul, iar saltul (revoluția) desăvârșește evoluția, creând premisele unei noi evoluții. În felul acesta, mișcarea însăși are un caracter contradictoriu, fiind unitatea dintre continuu și discontinuu, dintre evoluție (acumularea cantitativă) și revoluție (saltul calitativ).

Dialectica materialistă se opune interpretărilor metafizice care, fie că neagă evoluția, absolutizând saltul, fie că absolutizează evoluția și neagă saltul calitativ. În prima categorie de teorii se înscrie teoria catastrofelor în biologie, care consideră că noile specii au apărut în urma unor catastrofe, fără vreo legătură cu speciile anterioare, iar pe plan social, pozițiile anarhiste și voluntariste. În cea de-a doua, putem aminti teoriile preformiste din biologie, iar pe plan social avansarea în zilele noastre a teoriei convergenței sistemelor social-economice (cunoscută la economia politică). Marxism-leninismul, abordând în mod științific studiul societății în general, al capitalismului în special, a demonstrat că agravarea contradicțiilor interne ale capitalismului duce la inevitabila lui dispariție, iar această dispariție nu se va produce prin transformarea de la sine a capitalismului într-o societate nouă, ci pe calea răsturnării burgheziei de la putere, prin trecerea mijloacelor de producție din proprietate privată în proprietate socialistă, deci prin înfăptuirea revoluției socialiste.

3. Varietatea formelor de salt

Salturile nu se produc în același fel în toate domeniile realității. Ele diferă în raport cu formele mișcării materiei, cu natura contradicțiilor care se rezolvă prin saltul respectiv, în condițiile diferite în care se produc. Astfel, salturile din lumea anorganică se deosebesc de cele din lumea organică, iar acestea, de cele din societate. Dacă în natură, salturile se înfăptuiesc, în general, în mod spontan, în societate, acestea se realizează prin intermediul activității oamenilor, care au voință și conștiință, care au anumite interese ce vor determina atitudinea lor față de schimbările sociale. Clasele vechi, retrograde, s-au opus întotdeauna transformării revoluționare a societății, aceste transformări înfăptuindu-se numai prin lupta revoluționară a

claselor și păturilor progresiste.

Salturile se deosebesc și prin profunzimea lor. Dacă ne referim la revoluția burgheză, care a reprezentat un proces social incontestabil, ea nu a făcut altceva decât să înlocuiască o formă de exploatare cu o altă formă de exploatare. Revoluția socialistă reprezintă un salt mult mai profund, deoarece, desființând orice formă a proprietății private, lichidează pentru totdeauna orice formă a exploatarei omului de către om.

După durată, saltul poate fi brusc sau lent. În natură, de exemplu, fierberea, topirea, solidificarea sînt salturi bruște, pe cînd apariția vieții, procesul transformării maimuței în om sînt exemple de salturi treptate. Dacă ne referim la societate, în înfăptuirea revoluției socialiste cucerirea puterii constituie un exemplu de salt brusc, pe cînd făurirea bazei tehnico-materiale, crearea bazei economice a socialismului, înfăptuirea revoluției cultural-ideologice etc. necesită o perioadă de timp mai îndelungată, acestea sînt deci salturi lente.

Cunoașterea varietății formelor de salt are o însemnătate deosebită în elaborarea politicii partidului de făurire a noii societăți. Astfel, Partidul Comunist Român, în elaborarea politicii de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate în țara noastră, pune la baza întregului proces dezvoltarea și modernizarea forțelor de producție și pe această bază perfecționarea tuturor laturilor vieții sociale, care, toate laolaltă, vor duce în perspectiva celor două decenii la pregătirea premiselor trecerii treptate la construirea comunismului în patria noastră.

Lectură

„...Legea trecerii cantității în calitate și invers. Putem exprima această lege pentru scopul nostru spunînd că în natură, într-un mod precis determinat pentru fiecare caz în parte, schimbările calitative se pot produce numai prin adăugarea cantitativă sau prin scăderea cantitativă de materie sau de mișcare (ceea ce se numește energie).

Toate deosebirile calitative din natură se bazează fie pe o compoziție chimică diferită, fie pe cantități sau forme diferite ale mișcării (energiei), fie, cum se întîmplă aproape întotdeauna, și pe una și pe cealaltă. Așadar,

(Continuare în pag. a 6-a)

(Urmasre din pag. a 6-a)

este imposibil să modificăm calitatea unui corp fără a adăuga sau scădea materie sau mișcare, adică fără a schimba cantitativ respectivul corp...

...Astfel, este necesară o anumită intensitate minimă a curentului pentru ca firul de platină al becului electric să devină incandescent; astfel, fiecare metal are temperatura lui de incandescentă și de topire; astfel, fiecare lichid are, la o presiune dată, puncte de înghețare și de fierbere determinate, în măsura în care mijloacele noastre ne permit să obținem temperatura corespunzătoare; astfel, în sfârșit, fiecare gaz are un punct critic la care presiunea și răcierea îl lichidiază...

Aceeași lege este confirmată la fiecare pas în biologie și în istoria societății omenești..." (Fr. Engels, Dialectica naturii, ed. a III-a, București, Editura politică, 1966, p. 48-53).

„Etapa trecerii de la capitalism la comunism constituie un proces revoluționar complex, care începe dar nu se încheie o dată cu cucerirea puterii politice de către clasa muncitoare în alianță cu țărănimea, cu intelectualitatea și celelalte forțe sociale. Transformările revoluționare din toată această epocă cuprind, în mod obligatoriu, atât baza tehnică-materială, cât și conștiința socială. Trebuie să pornim de la faptul că, în realitate, cucerirea puterii reprezintă abia începutul operei de transformare în viață a idealurilor socialismului și comunismului pentru care au luptat și s-au jertfit cei mai buni fii ai poporului, a aspirațiilor de libertate, egalitate, echitate și bunăstare materială și spirituală ale milioanele de oameni ai muncii — adică a acelor realități care deosebesc fundamental socialismul de toate orinduirile anterioare. Atingerea acestor tehnici presupune o lungă perioadă de timp în care au loc profunde transformări revoluționare în

structura societății, în natura relațiilor sociale, în gândirea și modul de existență al oamenilor. (Nicolae Ceaușescu, Expunerea cu privire la programul P.C.R. pentru îmbunătățirea activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educației socialiste a maselor, pentru asigurarea relațiilor din societatea noastră pe baza principiilor etice și echității socialiste și comuniste. București, Editura politică, 1971, p. 15).

Intrebări

1. Ce se înțelege prin noțiunile filozofice de calitate și cantitate?
2. Cum se produce trecerea de la acumulări cantitative la salturi calitative?
3. Ce se înțelege prin salt?
4. Vorbiți despre principalele forme de salt.
5. În ce constă importanța teoretică și practică a cunoașterii legii trecerii de la schimbări cantitative la schimbări calitative?

Legea negării negației

(Lecția a XXXII-a de filozofie, pentru anul III, liceu)

Înțelegerea procesului complex al mișcării și dezvoltării presupune, pe lângă cercetarea izvorului și modului în care se înlăpătește mișcarea și cunoașterea sensului, direcției pe care o urmează fenomenele realității. Această orientare principală a mișcării o dezvăluie legea negării negației.

1. Noțiunea dialectică de negare

În procesul mișcării și dezvoltării, acumularea cantitativă duce în mod inevitabil la saltul calitativ, la înlocuirea unei unități de contrarii cu alta, a unei calități vechi cu o calitate nouă. Această trecere se face prin negarea calității vechi de către calitatea nouă și este proprie tuturor obiectelor, proceselor și fenomenelor realității. Ea este un proces obiectiv, legic, fiind determinată de dezvoltarea contradicțiilor interne specifice fiecărui lucru.

În modul de a privi negația se cunosc două poziții diametral

opuse: dialectica și metafizica. Metafizica privește negația ca o distrugere totală, absolută, ca un moment care nu salvează nimic din vechea calitate. Negația apare ca oprire a mișcării și dezvoltării, ca verigă egală, sterilă, distructivă.

În opoziție cu metafizica, dialectica materialistă ia în considerare caracterul selectiv al negației, în sensul că, distrugând elementele vechi care constituie o frână în calea dezvoltării, conservă elementele pozitive, conținutul valoros al vechii calități care constituie baza, punctul de plecare al unei noi evoluții. În concepția dialectică, negația apare ca o verigă de legătură între etapele succesive ale mișcării care menține continuitatea în procesul trecerii de la o calitate la alta, făcând posibil progresul în toate domeniile realității. Socialismul este negația capitalismului, dar neagă numai relațiile de producție capitaliste și formele sociale care le apără, în timp ce forțele de producție sînt preluate și dezvoltate în cadrul

noilor relații de producție, care creează cîmp liber dezvoltării lor. Rezultă de aici că negarea dialectică include trei momente principale: afirmarea noului, distrugerea vechiului și conservarea pozitivului din etapa anterioară a dezvoltării. De exemplu, cultura nouă, socialistă, se făurește prin prelucrarea tuturor elementelor progresiste, înaintate, din cultura societăților anterioare, ridicîndu-le pe o treaptă superioară. Prelund tot ceea ce este valoare în moștenirea culturală a trecutului, cultura socialistă respinge ceea ce este vechi, perimat, ceea ce nu servește noii orînduiri.

În activitatea de valorificare a moștenirii culturale a trecutului trebuie combătută tendința de respingere, de negare a tot ceea ce au creat orînduirile anterioare, cît și aceea de preluare în bloc, necritic, fără discernămint. Aceeași atitudine critică trebuie promovată atunci cînd este vorba de schimbul de valori culturale cu cărțile apărute în țările capitaliste. În acest sens, trebuie remarcată poziția consecventă a Partidului Comunist Român de dezvoltare a colaborării economice, tehnico-stiințifice și cultural-artistice dintre țara noastră și toate țările lumii. Dar prelua-

(Continuare în pag. a 7-a)

(Urmare din pag. a 6-a)

rea și valorizarea realizărilor tehnico-științifice din țările capitaliste dezvoltate un înseamnă preluarea în același timp și a ideologiei reacționare a burgheziei, ideologie dominantă în aceste țări. Dimpotrivă, în documentele partidului nostru s-a subliniat în nenumărate rânduri necesitatea colaborării economice și tehnico-științifice cu țările capitaliste dezvoltate care nu exclude, ci, dimpotrivă, presupune lupta consecventă împotriva ideologiei burgheze, demascarea pas cu pas a caracterului reacționar, antiuman, al acestei ideologii.

2. Caracterul progresiv al dezvoltării.

Negarea dialectică cuprinde în sine elementele proprii sale depășiri, ale proprii sale negării, deoarece, odată cu apariția noii calități, mișcarea nu încetează. Calitatea nouă, ca unitate de contrarii, va cunoaște și ea un proces de evoluție, proces în care se acumulează alături de elemente noi, pozitive, și elemente vechi. Noua calitate devine cu timpul veche și va fi la rândul ei negată. Aceasta este negarea negației, în sensul că ceea ce neagă la rândul său va fi negat de altceva nou, mai desăvârșit.

Suita negărilor, prin care noul depășește mereu vechiul, face ca mișcarea să aibă un caracter ascendent. Dezvoltarea materiei de la anorganic la organic, de la organisme simple monocelulare la organisme pluricelulare, de la speciile inferioare la cele superioare pînă la om, dezvoltarea societății omenești de la comuna primitivă pînă la societatea socialistă, dezvoltarea cunoașterii umane de la rudimentele de gândire ale omului primitiv la realizările epocale ale științei și tehnicii contemporane, constituie o confirmare strălucită a tezei materialist-dialectice cu privire la caracterul ascendent, progresiv, al mișcării și dezvoltării.

Privit în complexitatea mișcării și dezvoltării, progresul nu poate fi sesizat în orice moment, pentru că, deși tendința generală a dezvoltării este progresivă, pe parcursul ei apar momente de stagnare sau chiar de regres. Dezvoltarea dialectică de la in-

ferior la superior poate fi observată numai dacă facem comparație între diferite etape ale dezvoltării, pentru a surprinde sensul progresiv al mișcării sînt necesare însă mai multe negații. În felul acesta ne putem forma imaginea unei mișcări care nu se produce nici sub forma unui cerc închis, nici a unei linii drepte mereu ascendente, ci sub forma unei spirale, în care se revine la anumite etape anterioare, dar pe o treaptă superioară. Relațiile de colaborare și ajutor reciproc din comuna primitivă, determinate de nivelul foarte scăzut al forțelor de producție, au fost negate de relațiile de asigurare și exploatare. Acestea au fost la rândul lor, negate de relațiile de colaborare din societatea socialistă, determinate însă de un nivel incomparabil al dezvoltării forțelor de producție.

Legea negării negației este deci o lege generală a naturii, societății și gândirii, care oglindește legătura dintre etape diferite ale mișcării și care dezvăluie caracterul progresiv, mereu ascendent, al dezvoltării.

Lectură

„...Transformarea mijloacelor de producție individuale și fărâmițate în mijloace de producție socialmente concentrate, deci a proprietății minuscule a multora într-o uriașă proprietate a citorva, adică exproprierea pămîntului maselor populare, exproprierea mijloacelor lor de subsistență și uneltelor lor de muncă, această îngrozitoare și anevoioasă expropriere a maselor populare. constituie preistoria capitalului...”

Odată cu micșorarea continuă a numărului magnaților capitalului, care uzurpă și monopolizează toate avantajele acestui proces de transformare, cresc mizeria, asigurarea, înrobirea, degradarea, exploatarea, dar și revolta clasei muncitoare, al cărei număr sporște neîncetat și care este educată, unită și organizată prin însuși mecanismul procesului de producție capitalist. Monopolul capitalului devine o cătușă pentru modul de producție care a înflorit odată cu el și prin el. Centralizarea mijloacelor de producție și socializarea muncii ajung la un punct la care devin incompatibile cu învelișul lor capitalist. Acesta este sfârșitul. Proprietățile private capitaliste i-a

sunat ceasul. Expropriatorii sînt expropriați.

Modul de însușire capitalist, care rezultă din modul de producție capitalist, deci proprietatea privată capitalistă, este prima negație a proprietății private individuale, bazată pe munca proprie. Dar producția capitalistă generează cu necesitatea unui proces natural propria ei negare. Aceasta este negarea negației. Ea nu restabilește proprietatea privată, ci proprietatea individuală, dar pe baza realizărilor erei capitaliste: a cooperării și a proprietății comune asupra pămîntului și asupra mijloacelor de producție produse prin munca însăși” (K. Marx, Capitalul în Opere, vol. 23, București, Editura politică, 1966, p. 764—766).

„Numai dacă vom ști să imbinăm în mod armonios trecutul glorios cu prezentul vom reuși să trasăm căile făuririi cu succes a societății socialiste multilateral dezvoltate, să creăm premisele necesare făuririi comunismului în România.

Iată cum trebuie pusă problema trecutului și iată de ce, criticînd vechea orînduire, stările negative din trecut, nu trebuie să negăm totul. Avem toate motivele să fim mîndri de trecutul de luptă și muncă al poporului nostru, de ceea ce am realizat în anii socialismului, avem toate motivele să prețuim figurile luminoase progresiste ale poporului nostru, eroismul maselor largi populare, fără deosebire de naționalitate, care prin lupta și munca lor au realizat tot ce există astăzi în România” (Nicolae Ceaușescu, Expunere cu privire la Programul P.C.R. pentru îmbunătățirea activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educației socialiste a maselor, pentru așezarea relațiilor din societatea noastră pe baza principiilor eticii și echității socialiste și comuniste, București, Editura politică, 1971, p. 27—28).

Intrebări

1. Care este deosebirea dintre concepția dialectică și metafizică despre negare ?

2. În ce constă esența legii negării negației ?

3. Cum explicați caracterul progresiv al mișcării și dezvoltării ?

„Culegere de texte pentru literatura universală“

E. D. P., București 1973

„Culegerea de texte pentru istoria universală“, vol. I, epoca modernă, recent apărută în librării, alcătuită de un colectiv de cadre didactice de la catedra de istorie universală a Facultății de istorie-filozofie din Cluj, coordonator: conf. Camil Mureșan, este una din lucrările așteptate și necesare învățămîntului și culturii istorice a publicului.

Lucrarea, în 21 capitole, încorporează un mare număr de texte selecționate din diferite izvoare: acte, documente, memorii, istorii, studii, alocuțiuni, discursuri, scrisori, creștomati etc. Alese cu grijă și migală, dintre cele mai reprezentative, materialele sînt grupate pe țări (Anglia, Franța, Austria, Prusia, Rusia, țările române, Polonia, India, China etc.) într-o ordine cronologică și într-o succesiune ce corespunde atît programei pentru cursul general de istorie universală modernă, cit și programei de istorie universală pentru anul III al liceului de cultură generală sau de specialitate.

Conținutul textelor este variat. Ele ilustrează diferitele aspecte ale vieții economice, sociale și politice ale statelor amintite, principale fapte, evenimente și procese istorice, din istoria lumii, desfășurate în perioada dintre 1640—1848, prima etapă a epocii moderne (vol. I, 1640—1848).

Astfel, spre exemplu **politica mercantilistă a ministrului francez Colbert**, dorința sa de a asigura primatul economic al Franței în Europa, se reflectă împede în acțiunea de a crea manufacturi de tot felul pe pămîntul Franței. Astfel, textul „**Mercantilismul francez, înființare de manufacturi**“, ilustrează această politică:

Tendențele expansioniste ale burghezilor francezi, în timpul primului imperiu, **încercarea acesteia de a domina în exclusivitate piața Europei**, **intenția lui Napoleon de a ruina economia Angliei etc.** se pot, toate, dovedi cu multă elocvență.

O serie de texte ilustrează luptele și reformele sociale înfăptuite, războaiele și tratatele de

pace încheiate, revoluțiile și declarațiile de independență, constituțiile întocmite către diferitele state etc.

Un capitol deosebit de important al Culegerii cuprinde numai texte ce privesc lupta revoluționară a popoarelor pentru libertate și unitate națională, în timpul lui Napoleon, Restaurății și Sfintei Alianțe.

În Spania, masele populare declanșează un adevărat război național și popular contra despotismului napoleonian, pentru dobîndirea libertății și independenței naționale.

Puternica mișcare de eliberare națională, ideologia revoluționară a popoarelor din țările latino-americane își găsește expresia într-o scrisoare a lui Simon Bolivar, unul din conducătorii luptei de eliberare a popoarelor din coloniile spaniole ale Americii în care se spune categoric și apăsător: „Destinul Americii e hotărît în mod irevocabil; legătura care îl unea cu Spania s-a rupt... Ura pe care Spania ne-o inspiră e mai mare decît oceanul care ne desparte. Ar fi mai ușor să unești cele două continente decît să împaci spiritele celor două țări... lanțurile au căzut“ (cap. XV, p. 267).

În aceeași manieră, textele din Culegere ilustrează diversele fapte și evenimente istorice. Contemporane cu evenimentele, sau foarte apropiate de timpul în care s-au produs, **veritabile mărturii ale epocii**, ele sînt corecte din punct de vedere științific, bine traduse și absolut accesibile. Notele introductive și cele explicative orientează ușor în conținutul lor, iar referințele bibliografice și lista bibliografică anexată permit lărgirea informației și confruntarea cu izvorul. O scurtă privire generală asupra problemelor majore din perioada 1640—1848 ar orienta și mai bine pe cititor în lectura sa, l-ar ajuta să înțeleagă și mai bine nu numai partea, ci și întregul.

Culegerea se adresează studenților, profesorilor de istorie, elevilor de liceu și oricărui cititor

care dorește o informație exactă asupra diferitelor fapte. Valoarea deosebită a lucrării constă în contribuția sa la realizarea a două scopuri importante ale învățămîntului istoric: la realizarea scopului cognitiv-informațional și formativ-educativ.

Ca izvoare documentare, textele Culegerii contribuie la lărgirea și adîncirea orizontului științific, informațional, al studentului și elevului, pe de o parte, iar pe de altă, la însușirea unei metode de cercetare, de investigație, analiză, interpretare, clasificare, descoperire etc., fie în cadrul activității studenților la seminar, fie a elevilor la clasă, a muncii independente a acestora în sălile de lectură sau acasă.

Textul documentar este un instrument de cercetare, de documentare, de informare și descoperire pentru cercetător, omul de știință, profesor și student, instrument de explicație și redescoperire pentru elev, el este un auxiliar absolut indispensabil profesorului de istorie în munca lui, de zi cu zi, la clasă cu elevii.

Contactul direct cu textul documentar, cu documentul istoric, stimulează și activează gîndirea, stîrnește curiozitatea și interesul pentru cunoaștere, știință, pentru studiul istoriei, contribuie la formarea spiritului critic, obiectiv, la formarea — la nivele deosebite — a unor opinii și convingeri proprii asupra faptelor, evenimentelor și proceselor istorice, la formarea unor tehnici de activitate intelectuală și practică atît de necesare muncii științifice și didactice, muncii de învățare și educare a tineretului studios.

Cu ajutorul acestor texte se documentează, se argumentează adevărurile istorice, adevărurile obiective asupra trecutului omenirii. Orice om, iubitor de adevăr, găsește în această Culegere — unica, pînă în prezent, pentru perioada 1640—1848 — o bogată informație și documentare.

Prin bogăția materialului informativ, a conținutului său de fapte și idei „Culegerea de texte pentru istoria universală“, epoca modernă contribuie la cunoașterea epocii moderne și la înțelegerea epocii contemporane, a progresului general uman. „Culegerea de texte pentru istoria universală“, epoca modernă nu este numai „un manual auxiliar“, didactico-științific, ci, totodată, o lucrare de documentare pentru orice cititor dornic de o cunoaștere exactă a istoriei moderne a lumii pe temeiul studierii izvoarelor.

Conf. univ. dr. VICTOR POPA
Universitatea din Cluj